

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPOR YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU
ÖĞRENCİLERİNİN LİDERLİK ÖZELLİKLERİ
VE AKADEMİK ÖZ-YETERLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tolgahan YOLCU

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Burkay CEVAHİRCİOĞLU

ORDU-2023

ONAY

Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Tolgahan YOLCU tarafından hazırlanan ve Doç. Dr. Burkay CEVAHİRCİOĞLU danışmanlığında yürütülen “Spor Yükseköğretim Kurumu Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ve Akademik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi” adlı bu tez, jürimiz tarafından ... / .../ 2023 tarihinde oybirliği ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul/red edilmiştir.

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Burkay CEVAHİRCİOĞLU

Başkan : Prof. Dr. Soner ÇANKAYA İmza
Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erdal ARI İmza
Spor Yönetimi Anabilim Dalı
Ordu Üniversitesi

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Burkay CEVAHİRCİOĞLU İmza
Spor Yönetimi Anabilim Dalı
Ordu Üniversitesi

ONAY

... / ... / 2023 tarihinde enstitüye teslim edilen bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../2023 tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2023

İmza

Enstitü Müdürü V.
Doç. Dr. Hanife DURGUN

TEZ BİLDİRİMİ

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Tolgahan YOLCU

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecinde ve tez hazırlama serüveninin her kısmında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, daima bana ışık tutan değerli danışmanım Doç. Dr. Burkay CEVAHİRCİOĞLU'NA, tez çalışma süreci boyunca hep desteğini gördüğüm Prof. Dr. Alparsan İNCE'ye, istatistiksel analiz kısmında desteğini her zaman hissettiren Doç. Dr. Erdal ARI'ya, Ordu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi ailesine teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme teşekkür ederim.

ÖZET

SPOR YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU ÖĞRENCİLERİNİN LİDERLİK ÖZELLİKLERİ VE AKADEMİK ÖZ-YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlik düzeylerini karşılaştırmak ve bu değişkenler arasındaki ilişki ve etki derecesini tespit etmektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma, betimsel nitelik taşıyan ilişkisel tarama modeli ile uygulanmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu, Karadeniz Bölgesi'nde (Giresun, Samsun, Ordu, Trabzon, Sinop, Artvin, Amasya ve Gümüşhane) 2020-2021 eğitim-öğretim yılında spor yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan 997 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, liderlik özelliklerini ölçmek amacıyla Bolman ve Deal'in (1991) geliştirmiş olduğu, Dereli (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan "Liderlik Envanteri" ve Owen ve Froman'ın (1988) geliştirdiği, Ekici'nin (2012) Türkçeye uyarladığı "Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği" ile toplanmıştır. Veri dağılımının normalliğini ölçmek için Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmıştır. Verilerin analizi, parametrik testlerden olan T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile yapılmıştır. Spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için, Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek için basit ve çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Tüm analizler SPSS 23.0 paket programında yapılmıştır. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçlarına göre, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin, üniversite, bölüm, sınıf, aile aylık gelir durumu ve yaşadıkları yer değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin akademik öz-yeterliklerinde cinsiyet ve aile aylık gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$). Bununla beraber, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlikleri arasında, pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Regresyon analizi sonucuna göre; spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin, liderlik özellikleri kullanma düzeyindeki artışın akademik öz-yeterlik düzeylerini de olumlu etkileyebileceği sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Akademik Öz-Yeterlik, Spor, Öğrenci

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE LEADERSHIP FEATURES AND ACADEMIC SELF-EFFICIENCIES OF SPORTS HIGHER EDUCATION STUDENTS

Aim: The aim of this study is to compare the leadership characteristics and academic self-efficacy levels of sports higher education institution students according to some socio-demographic characteristics and to determine the relationship and degree of influence between these variables.

Material and Method: This study is performed with a descriptive relational survey model. The research group of study consists of 997 students studying at sports higher education institutions in the Black Sea Region (Giresun, Samsun, Ordu, Trabzon, Sinop, Artvin, Amasya and Gümüşhane) in 2020-2021 academic year. The data were collected from the "Leadership Inventory" developed by Bolman and Deal (1991) and adapted into Turkish by Dereli (2003) to measure leadership characteristics, and the "Academic Abstract" developed by Owen and Froman (1988) and adapted into Turkish by Ekici (2012). -Collected with the "Proficiency Scale". The Kolmogorov-Smirnov Test was used to measure the normality of the data distribution. T-Test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) tests, which are parametric tests, were used in the analysis of the data. Pearson Correlation coefficient was used to examine the relationship between leadership characteristics and academic self-efficacy levels of sports higher education institution students. Simple and multiple linear regression analysis were conducted to examine the effect of leadership characteristics of sports higher education institution students on their academic self-efficacy levels. All analyzes were performed in the SPSS 23.0 package program. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$ in all analyzes.

Results: According to the analysis results, a statistically significant difference was determined in the leadership characteristics of sports higher education institution students according to the variables of university, department, class, family monthly income status and place of residence ($p < 0.05$). Also, a statistically significant difference was determined in the academic self-efficacy of sports higher education institution students according to the gender and family monthly income variables ($p < 0.05$). However, a positive and moderate significant correlation was determined between the leadership characteristics and academic self-efficacy of sports higher education institution students ($p < 0.05$). According to the results of the regression analysis; it has been determined that the leadership characteristics of sports higher education institution students have a significant effect on their academic self-efficacy levels.

Conclusions: It can be concluded that increase in the leadership characteristics usage level of sports higher education institution students can also positively affect their academic self-efficacy levels.

Key words: Leadership, Academic Self-Efficacy, Sport, Student

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	
TEZ BİLDİRİMİ	I
TEŞEKKÜR	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar DİZİNİ	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XI
EKLER	XII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Lider ve Liderlik	3
2.2. Liderliğin Tarihsel Gelişimi.....	5
2.3. Liderde Bulunması Gereken Özellikler	6
2.3.1. Güven Duygusunu Harekete Geçirme	6
2.3.2. İyi Not Alma.....	6
2.3.3. Güvenilir Olma	6
2.3.4. İyi İletişim Kurma	7
2.3.5. Karar Verme Yeteneği.....	7
2.3.6. Analitik Düşünebilir Olma	7
2.4. Liderlik Teorileri.....	7
2.4.1. Özellik ve Nitelik Teorileri.....	8
2.4.2. Davranış Teorileri.....	9
2.4.2.1. Ohio State Üniversitesi Çalışmaları	9

2.4.2.2. Michigan Üniversitesi Çalışmaları.....	10
2.4.2.3. Tannenbaum ve Schmidt'in Liderlik Doğrusu Teorisi	11
2.4.2.4. Blake ve Mouton'un Yönetim Tarzı Matriksi.....	11
2.4.2.5. Likert'in Sistem 4 Yaklaşımı	12
2.4.3. Durumsallık Teorileri	13
2.5. Liderliğin Alt Boyutları	14
2.5.1. Karizmatik Lider.....	14
2.5.2. Dönüşümcü Lider	14
2.5.3. İnsana Yönelik Lider	15
2.5.4. İşe (Yapıya) Dönük Lider.....	15
2.5.5. Vizyoner Lider.....	16
2.5.6. Otokratik Lider	16
2.5.7. Demokratik Lider	17
2.6. Liderlik İçin Gerekli Temel Özellikler	17
2.7. Liderlik ve Yöneticilik Arasındaki Farklar.....	18
2.8. Liderlik ve Spor	19
2.9. Yeterlik	20
2.9.1. Öz-Yeterlik	20
2.9.2. Öz-Yeterlik İnancının Kaynakları	21
2.9.2.1. Doğrudan Yaşantılar	21
2.9.2.2. Dolaylı Yaşantılar	21
2.9.2.3. Sözel İkna.....	22
2.9.2.4. Fizyolojik ve Duygusal Durumlar.....	22
2.9.3. Öz-Yeterliğin Gelişimi	22
2.9.1.1. Akademik Öz-Yeterlik.....	23

2.9.1.2. Akademik Öz-Yeterliğin Boyutları	24
2.9.1.2.1. Teknik Beceri Boyutu.....	24
2.9.1.2.2. Sosyal Statü Boyutu	24
2.9.1.2.3. Bilişsel Uygulama Boyutu.....	24
2.9.1.3. Akademik Öz-Yeterliğin Özellikleri	25
2.9.1.4. Akademik Öz-Yeterliği Etkileyen Faktörler	25
2.9.1.4.1. Ailenin Etkisi.....	25
2.9.1.4.2. Akranlarının Etkisi	26
2.9.1.4.3. Eğitimlerinin Etkisi	26
2.9.1.4.4. Değişimlerinin Etkisi.....	26
3. GEREÇ VE YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli.....	27
3.2. Araştırmanın Evreni.....	27
3.3. Veri Toplama Aşaması	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	29
3.3.2. Liderlik Yönelim Envanteri.....	29
3.3.3. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği.....	30
3.4. Verilerin Analizi	31
4. BULGULAR.....	33
5. TARTIŞMA.....	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	62
6.1. Sonuçlar	62
6.2. Öneriler	64
KAYNAKLAR	65
EKLER	74

Ek-1: Etik Kurul Onayı.....	74
Ek-2: “Liderlik Yönelim Envanteri” Kullanım İzni	75
Ek-3: “Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği” Kullanım İzni	76
Ek-4: Kişisel Bilgi Formu.....	77
Ek-5: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	78
Ek-6: Liderlik Yönelim Envanteri	79
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Yöneticilik ve Liderlik Arasındaki Farklar	19
Tablo 3.1. Araştırma Grubu Demografik Özellikleri	27
Tablo 3.2. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyutları	30
Tablo 3.3. Akademik Öz-Yeterlik Alt Boyutları.....	31
Tablo 4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri	33
Tablo 4.2. Veri Dağılımının Normalliğine İlişkin Test Sonuçları	35
Tablo 4.3. Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları.....	35
Tablo 4.4. Bölüm Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	37
Tablo 4.5. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	39
Tablo 4.6. Yaş Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	40
Tablo 4.7. Cinsiyet Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	41
Tablo 4.8. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	42
Tablo 4.9. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	43
Tablo 4.10. Ailenin Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	44
Tablo 4.11. Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları	46

Tablo 4.12. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ve Liderlik Yönelim Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi	47
Tablo 4.13. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Sosyal Statü Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 4.14. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Bilişsel Uygulamalar Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 4.15. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Teknik Beceriler Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 4.16. Liderlik Yönelim Envanteri Toplam Puanının Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Toplam Puanı Üzerindeki Etkisine İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi.....	52

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ANOVA	: Analysis of Variance
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
f	: Frekans
n	: Katılımcı Sayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
r	: Korelasyon Katsayısı
sd	: Serbestlik Derecesi
ss	: Standart Sapma
%	: Yüzde
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama

EKLER

Ek No		Sayfa No
Ek 1.	Etik Kurul Onayı.....	74
Ek 2.	Liderlik Yönelim Envanteri Kullanım İzni.....	75
Ek 3.	Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Kullanım İzni.....	76
Ek 4.	Kişisel Bilgi Formu.....	77
Ek 5.	Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği.....	78
Ek 6.	Liderlik Yönelim Envanteri.....	79

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu (2014)'na göre liderlik, liderin görev ve sorumluluğudur. Lideri tanımlamak gerekirse ait olduğu grubun en yetkili kişisidir. Günümüzdeki liderlik ele alındığında, örgüt mensuplarının moral ve motivasyonlarının, ait oldukları örgütteki verimliliklerine, aynı zamanda faaliyetlerine yansıtılmaya çalışılmasıdır. Liderlik, grup mensuplarında mevcut olan bilgiyi, tecrübeyi, beceriyi ortaya çıkararak örgüt için maksimum performans elde etme sürecindeki karmaşık yapıyı yönetmektir. Son dönemlerdeki teknolojik gelişimlerde ciddi bir artış gözlemlendiğinden, grup üyeleri de üstlendikleri görevde kendilerinin kilidi açan anahtar rolüne büründüğünün farkına varmasını, ait oldukları grupta sosyal ve ekonomik birer araç olduklarının bilincine varmasını sağlamıştır. Bu gelişen süreç, liderlik kavramı içinde değişikliklere yol açmıştır (Ünal, 2012).

Liderlik, sıradan bir kişinin icra edebileceği bir görev ve sorumluluk olmadığından bireyin birtakım özellikleri barındırmasıyla icra edilebilir. Bireyin tam anlamıyla liderlik görevini yerine getirebildiğini söyleyebilmek için güven duygusunu harekete geçirme, iyi not alma, güvenilir olma, iyi iletişim kurma, karar verme ve analitik düşünebilme yeteneklerini barındırması gerekir.

Liderlik kavramını daha anlaşılır kılma, kalıcı izler bırakarak gelecek nesle daha kapsamlı bilgiler sunmak amacıyla liderlik teorileri ortaya çıkmıştır. Alışıldığın dışına çıkarak farkındalık yaratan liderlik teorileri, diğer teoriler gibi kendinden önceki teoriyi reddetmek yerine o teoriyi geliştirip daha iyisini ortaya çıkarmaya yönelmiştir (Yeşilyurt, 2007). Bu teoriler; nitelik ve özellik, durumsallık ve davranış teorilerinden oluşmaktadır (Zel, 2001).

Öz-yeterlik, bireyin öğrenim sürecinde performans üzerinde etkili olan bir kavramdır. Birey, işe başlamadan önce kendisine sorduğu “Bu işi yapabilir miyim?” sorusuna aradığı yanıtların bütünüdür (Pintrich ve De Groot, 1990).

Öz-yeterlik konusunda bilimin birçok alanında çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların çoğunluğunu spor, psikoloji ve tıp alanı oluşturur. Bu alanların dışında olan eğitimde de öğretmen ve öğrencinin bazı özelliklerini saptamak için öz-yeterlik inançları incelenmiştir. İncelenen inançların davranışlara yansımaları, bu yansımaların da başka değişkenlere etkisi üzerinde yoğunlaşmıştır (Bıkmaz, 2006).

Akademik öz-yeterlik kavramı, öğrencinin akademik bir görevi bireysel olarak olumlu sonuçlandırabilme becerilerinin kendinde var olabileceğine olan inancıdır (Zimmerman, 2000).

Akademik öz-yeterlik düzeyi yüksek olan kişiler birtakım becerileri de kendilerinde barındırır. Bunlar; daha önce bulunmamış düşünceleri belirleyerek bu düşünceleri faal hale getirme, akademik yöndeki öğrenme düzeylerini ve biçimlerini yönetebilme, basit bir hedef koymaktan ziyade zor olana talip olma, hedefe giderken performansını maksimum düzeyde kullanabilme gibi becerilerdir. Performans esnasında hedefe odaklanan bu kişilerin motivasyonlarını daima en üst seviyede tutmaya çalıştıkları, direnç seviyelerinin yüksek ve mücadeleci oldukları ve çevresinde meydana gelen olumsuz olaylardan en az seviyede etkilenmeye çalıştıkları görülmüştür (Bandura, 1994; Otacıoğlu, 2008).

Akademik öz-yeterlik düzeyi düşük olan kişiler kendilerinden beklenen başarıyı ortaya koyma konusunda problem yaşarlar. Problemlerin üstesinden gelemeyen kişiler zamanla mücadeleden vazgeçme noktasına kadar geldikleri için benlikleri zedelenerek “Acaba ben bu görevi başarma konusunda yetersiz miyim?” sorusuyla karşı karşıya kalırlar. Bu duruma gelen kişilerde yetersiz olma düşüncesi ortaya çıkar ve panikleyerek bilinç dışı hareket etmeye başlarlar. Bu sürecin sonunda da kişiler verilen görevi yerine getirmede problem yaşadıkları için akademik başarı oranları da kayda değer derecede düşer (Kuru, 2018).

Bu çalışma, liderlik özelliklerinin spor yükseköğretim kurumu öğrencileri üzerindeki etkinliğinin ve diğer gelişim alanlarıyla etkileşiminin incelenmesi amacıyla uygulanmıştır.

Çalışmanın bir diğer amacı da öğrencilerin akademik öz-yeterlik seviyelerinin belirlenmesi ve akademik öz-yeterlik seviyelerini etkileyebilecek çeşitli faktörlerin saptanmasıdır.

Bu çalışma ile, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Lider ve Liderlik

Lider denildiğinde akla birçok alanda en tepede bulunan kişi gelmektedir. Örneğin siyasi partideki, spor takımındaki veya askeriyenin en tepesindeki kişilerdir. Bu alanda araştırma yapan kişiler, lider olan kişiyi genelde bireysel yaklaşımları ya da yöneldikleri ilgi alanları bakımından açıklamaktadır (Ulukan, 2006).

Lider ve liderlik kelimelerinin tarihi çok eskiye dayanmaktadır. İnsanlığın ilk yıllarına kadar dayanan bu kavramlar, bilim dünyasına son yüzyılda girmiştir. Tarihin derinliklerindeki ile günümüzdeki tanımlamalar karşılaştırıldığında, lider ve liderlik anlamları birbirleriyle paralellik göstermektedir (Erkutlu, 2014).

Lider kavramının geçmişine bakıldığında, 14. yüzyıla kadar uzanan bir süreç görülmektedir. İngilizler tarafından kullanılan “Leaden” kelimesi, yol gösteren anlamını taşımaktadır (Zel, 2006).

İnsan sosyal bir varlıktır ve doğumundan ölümüne kadar istek, arzu ve ihtiyaçlarını gidermek isteğiyle hareket eder. Bu ihtiyaçlarının temini için bir gruba ait olmayı, sosyalleşmeyi arzular. Bunun nedeni de insan bu ihtiyaçları bireysel temin etmekte zorlanması ve daha kolay elde etmek istemesidir. Ait oldukları grubun ortak hedefleri olduğundan bu hedeflere ulaşmak için yönlendirilmeleri gerekmektedir. Bu yönetim ve idare işiyle ilgilenen kişiye de “lider” denir (Ardıç, 1997).

Lider, grup mensuplarının performansından da sorumludur. Üyelerin durağan bir performans gösterdiği durumlarda insanları harekete geçirmeyi de bilmelidir. İnsanlarla çift taraflı, sağlam bir iletişim kurmayı hedefleyen lider, aynı zamanda takımda her zaman pozitif bir ruh olduğunu grup üyelerine hissettirmelidir.

Günümüzdeki liderler, geleneksel değerlerden kendini arındırarak gelişimsel değerlere doğru yol almıştır. Geleneksel değerler olan; amacı belirleme, güdüleme ve karar vermenin yerini gelişimsel değerler olan; dinamik bir şekilde performansı aktif kılmak amacıyla öğrenimi güdüleyecek yollar var etmek ve bu süreçte grup üyelerine yardım etmek almıştır (Ay, 1997).

İngilizce kökenli, kelime anlamı “to lead” fiilinden ortaya çıkan liderlik, insanlara yol gösteren, insanların önünden giden kişi olarak tanımlanmaktadır (Erkutlu, 2014).

Litearatür incelendiğinde, TDK (2014)’ye göre liderlik, liderin görev ve sorumluluğudur. Lideri tanımlamak gerekirse ait olduğu grubun en yetkili kişisidir. Günümüzdeki liderlik ele alındığında, örgüt mensuplarının moral ve motivasyonlarının, ait oldukları örgütteki verimliliklerine, aynı zamanda faaliyetlerine yansıtılmaya çalışılmasıdır. Liderlik, grup mensuplarında mevcut olan bilgiyi, tecrübeyi, beceriyi ortaya çıkararak örgüt için maksimum performansı elde etme sürecindeki karmaşık yapıyı yönetmektir. Son dönemlerdeki teknolojik gelişmelerde ciddi bir artış gözlemlendiğinden, grup mensupları da örgüt içi etkinliklerde kendilerinin kilidi açan anahtar rolüne büründükleri ve ait oldukları örgütün sosyal ve ekonomik birer aracı oldukları bilincine varmışlardır. Bu gelişen süreç, liderlik kavramı içinde değişikliklere yol açmıştır (Ünal, 2012).

Basitçe lideri tanımlamak gerekirse, karşısındakini etkileyen kişi olarak adlandırılabilir. Farabi’ye göre liderlik, etrafındakilerden emir almak yerine onlara emir veren, onlardan etkilenmek yerine onları etkileyen kişidir. Diğer bir deyişle lider, gerektiğinde risk almasını bilen, sıradan değil özel yeteneklerle donatılan, gün yüzüne çıkan sorun veya sorunları tek başına sırtlayabilen, kriz yönetimini en iyi şekilde yönlendirerek toplumu bulunduğu durumdan çıkarabilen kişidir (Dural, 2002). Bu tanımlamalar sonucunda lider, yönetilmeyi sevmeyen, aksine ilim irfan öğrenerek etrafındakilere yol gösteren, hiçbir zaman yol gösterecek kimseye ihtiyacı olmayan, anlama ve uygulama kapasitesi yüksek, fiilleri onaylama ve yönetme iradesi bulunan kimselerdir (Cihan, 2016).

Son olarak liderlik, aynı amaç uğruna bir araya gelmiş kişi veya grupların, hedefe hatasız ve sağlam bir şekilde ulaşmasını sağlama etkinliğidir. Lideri tanımlamak gerekirse bir araya gelen ekip veya kişileri ortak hedefe yönelten, grup içi iş bölümünü ve ekip ruhunu sağlam temellere dayandıran, grup mensuplarının performansını en üst seviyede tutmaya çalışan kişidir (Koçel, 2001).

2.2. Liderliğin Tarihsel Gelişimi

M.Ö. 300-400 yıllara uzanan liderlik tarihini, ilk olarak Plato ve Aristo'nun fikirlerinde görmek mümkündür (Dinler, 2018).

Liderlik ile ilgili uzun yıllar, hatta yüzyıllardır süregelen çalışmalar yapılmış olup, bu çalışmalar neticesinde fazlaca tanımlamalar yapılmıştır. Anglo-sakson kökenli olan lead (yön veya yol), leader (lider), leadership (liderlik) kelimeleri, “yol almak veya seyahat etmek” anlamına gelen “lead” eyleminden gelmektedir. Perslerin ve Mısırlıların tanımlamaları da bu kavramlarla paralellik göstermektedir. Latinler göre lider “governor” veya “gubernatör” olarak tanımlanırken, Yunanlar “hegemon” olarak tanımlamıştır. Romalılar tarafından yapılan tanımda ise liderlik, “dux”, yani “yol” veya “seyahat” olarak tanımlanmıştır (Zel, 2011).

Liderlik, İngilizlerin diline son 200 yıllık zaman diliminde girmiştir. 1800'lü yılların başlarına kadar literatürlerinde liderlik olmayan İngilizler, bilim adamlarının çalışmaları sonucunda, en az 100 yıl sürmesi gereken çalışmayı 65 yıla sığdırarak amaçlarına ulaşmıştır. Araştırmalarını hızlı bir şekilde sürdüren İngilizler, zamanla bireylerin lider olma, liderlik konumunu muhafaza etme, takip edilme süreçlerini, liderin ekip üzerindeki performansının önemini ve liderde bulunması gereken nitelikleri de araştırmışlardır. Yapılan araştırmalar sonucunda, liderlik ile ilgili 150 sayfadan fazla, 3000'den fazla kaynakçadan oluşan bilgiler elde edilmiştir. Ortaya çıkan verilere bakıldığında liderliğin kapsamlı bir şekilde araştırıldığı görülmektedir (Gordon, 2003).

20. yüzyılın ilk yıllarında artış gösteren liderlik çalışmalarına, öncelikle doğal liderlik alanından başlanmıştır. 1930-1940 yılları arasında yapılan liderlik çalışmaları bireylerin kişilik özelliklerine yönelirken, 1940-1960 yılları arasında yapılan çalışmalar ise bireylerin liderlik davranışlarına yönelmiştir. 1960-1980 aralığına gelindiğinde ise toplumun gereksinimleri dikkate alınarak liderlik çalışmaları yapılmıştır. Son olarak günümüzde ise liderin niteliği ve yöneticinin sorumluluk bilinciyle harmanlanan bir anlayış üzerine yapılan çalışmalara ağırlık verilmiştir. (Yüksek, 1981).

Bireylerin, ait oldukları topluma karşı ortak görev ve sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumlulukların ortak bir şekilde paylaşılması gerekmektedir. Paylaşılan

görev ve sorumluklar, bireyler tarafından benimsenmeli, uyum içerisinde ve liyakati gözeterek, bilinçli bir şekilde uygulanmalıdır. Bu şekilde uygulanan çalışmaların uzun vadeli olabilmesi için grup mensupları, grup disiplinini ve asayişini sağlamakla görevli bir kişi seçer. Kendi haklarını bu kişiye devreden grup mensupları, artık idarecisini seçmiş olur. Grupta veya toplumda seçilen bu kişiler liderdir. Günümüz liderliğini üstlenen bireyler, sahip oldukları liderlik özelliklerini toplum beklentilerine uyarlayarak kendilerini sürekli geliştirmelidir (Deliveli, 2010).

2.3. Liderde Bulunması Gereken Özellikler

2.3.1. Güven Duygusunu Harekete Geçirme

Bir takımdaki performansı belirleyen en önemli faktör güvendir. Güvenin en asli görevlerinden bir tanesi de insan ilişkilerini ortak kümede toplamaktır. Grubun ortak hedeflere ulaşabilmesinin temeli, grup mensuplarının birbirine koşulsuz şartsız güvenmesidir. Uzun zaman alan güvenin kaybedilmesi çok kısa sürede gerçekleşebilir. Grup liderinin de kazanılan bu güveni sağlam temellere dayandırması oldukça önemlidir (Dengiz, 2000).

2.3.2. İyi Not Alma

Liderler, düzenli olarak grup mensuplarıyla bir araya gelip istişarelerde bulunmalıdır. Etkili lider, bu toplantılarda grup mensuplarını dikkatli bir şekilde dinlemeli, gerekli gördüğü yerleri mutlaka not etmelidir. İstişareler sonucu ortaya çıkan verileri hafızada tutmak zor olduğundan not almak, en doğru tekniktir. Toplanan verilerden sağlıklı, kaliteli bilgi almak için alınan notlar mutlaka düzenlenmelidir. Özet olarak, elde edilen verilerin not edilmesi elzemdir (Özdenk, 2015).

2.3.3. Güvenilir Olma

Kaliteli liderler, bulunduğu ortama güven vermelidir. Grup ortamında sağlanan bu güven, ortamda olumlu hava yaratarak performansın artmasına da katkı sağlar. Liderler güvenilirliği elde etmek için öncelikle grup mensuplarına güven duymalıdır. Kendisine güvenildiğini hisseden grup mensupları, bu durumdan mutluluk duyar. Zamanla karşılıklı sağlanan bu güven, grup performansını da olumlu etkiler (Özdenk, 2015).

2.3.4. İyi İletişim Kurma

Liderler, ait oldukları çevreyle güçlü bir iletişim ağı oluşturmalarıdır. Oluşturulan iletişimin sağlam temellere dayandırılması, liderin aldığı karar üzerinde oldukça etkilidir. Bir örgütteki iletişim organlarının kalitesi, tertipli, düzenli, aynı zamanda şeffaf olmasına bağlıdır. Sağlanan bu disiplin, liderin iletişim becerilerinin referansıdır (Aygün, 2012).

2.3.5. Karar Verme Yeteneği

Grup mensupları arasındaki ilişkilerin sağlam temellere dayandırılması, uyum içerisinde çalışılmasının sağlanması, kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar yapılması sıradan insanların yapabileceği bir iş değildir, beceri gerektirir. Lider, bu özelliklere sahipse karar verme sürecine girmiş olur. Liderler bu beceriye sahip olduğu sürece grubun rotası büyük oranda belirlenmiş olur. Liderlerin altında çalışan yöneticilerin de alacak olduğu kararlar, liderin almış olduğu ana karara bağlı olacaktır (Töremen ve Karakuş, 2008).

2.3.6. Analitik Düşünebilir Olma

Her insan, bazı yetenekleri belirli bir seviyede barındırır. Analiz yapabilme de yetenek gerektirir. Çoğu kişide bulunan bu yetenek liderlerde daha ileri seviyededir. Analiz yapabilme yeteneğinin sonucunda ortaya bir tez konulur. Ortaya konulan bu tez anti-tezlerin doğmasına olanak sağlar. Bu olayların başlangıcı zihindir. Liderler, zihinde canlandırdıkları bu olguları analiz süzgecinden geçirerek doğru sonuca ulaşmaya çalışır (Arıkanlı ve Ulubaş, 2004).

2.4. Liderlik Teorileri

Normalin dışına çıkarak farkındalık yaratan liderlik teorileri, diğer teoriler gibi kendinden önceki teoriyi reddetmek yerine o teoriyi geliştirip daha iyisini ortaya çıkarmaya yönelmiştir. Örnek verecek olursak, liderliğin tanımını yalnızca liderin kalıtsal özellikleriyle sınırlandırmayı amaçlayan özellikler teorisinin eksikliğini fark eden yönetim bilimciler, bu teorisin sınırlarını genişleterek lider ve grup mensuplarının ortak hedefe ulaşmada davranışların da önemli bir etken olduğunu öne sürerek davranışsal teorileri geliştirmeye yönelmişlerdir. Daha sonra bu iki teorisin

beklentileri karşılayamaması nedeniyle, liderliğin işlevini etkileyen faktörler üzerine sıkı bir çalışma yürütülerek modern teorilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Hedefleri “liderlik kavramını tanımlamak” olan bu teoriler, önceki teorileri reddetmek yerine daima üzerlerine koyarak daha iyi teoriler ortaya koymayı hedeflemişlerdir (Yeşilyurt, 2007).

Liderlik teorileri üç ana başlık altında incelenmektedir.

1. Özellik ve Nitelik Teorileri (M.Ö. 450- M.S. 1940)
2. Davranış Teorileri (1940-1960)
3. Durumsallık Teorileri (1960 sonrası ve günümüz) (Zel, 2001).

2.4.1. Özellik ve Nitelik Teorileri

Özellik ve nitelik teorisinde ele alınan en önemli konu liderde bulunan özelliklerdir. Kişilik özelliklerinin (entelektüellik, sosyallik, duygusallık vb.) yanı sıra fiziki özelliklerinin de önemi oldukça büyüktür. Liderlikle alakalı kişisel özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

- İtimat edilebilir olma ve güven verme,
- Girişimci olma,
- Özgüveni yüksek olma ve cesaretli olabilme,
- Gerekliğinde risk alabilme,
- Hitabet yeteneği yüksek olma,
- Zeki olma,
- İletişimci olma.

Liderlikle alakalı fiziki özellikler ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Yaş,
- Boy,
- Kilo,
- Sağlık durumu,

- Fiziki olgunluk belirtisi,
- Sahip olduğu güç,
- Karizmatiklik.

Toplumbilimcilerin liderlikle ilgili araştırmaları incelenene kadar insanlarda “lider olunmaz, lider doğulur” düşüncesi egemen olduğu söylenebilir. Geçmiş dönemlerdeki insanlar, liderliğin bir saltanat gibi babadan oğula geçtiği düşüncesiyle hareket ederdi. Liderliğin babadan oğula geçmesi de, seçkin ailelerden olmaktadır. Süreç içerisinde toplumun belirli kesimlerinde liderlerin var olduğu gerçeği ortaya çıkınca, liderliğe bakış da değişmiştir. Var olan düzenin sürdürülemeyeceğini anlayan insanlar, herkes tarafından kabul gören bir “evrensel kişilik özellikleri” arayışına girmiştir. Yapılan birçok araştırma sonucunda, lider olan ve olmayan kişilerin kişilik özelliklerindeki farklılık nedeniyle fikir birliğine varılamamıştır.

Toplumbilimcilerin liderlik yaklaşımı ise, lider ve örgüt mensuplarının aralarındaki ilişkiyle değerlendirilmeye dayanmaktadır (Gordon, 2003).

2.4.2. Davranış Teorileri

Lideri, özellikleri haricinde farklı bir bakış açısıyla incelemek isteyen bilim insanları, hedefe ulaşırken ortaya koyduğu performansı ve bunun sonucunu değerlendirmeyi ele almıştır (Eren, 2003).

Özellik ve nitelik teorileriyle ilgili yapılan çalışmaların birçok probleme yanıt verememesinden dolayı, 1940’lı yıllara gelindiğinde davranış ortaya çıkmıştır. Ortak amaca hizmet edenlerin başı olan liderin grup mensuplarına davranışları, diğer kurumlarla olan iletişim şekilleri, hedefe sağlam adımlarla ilerlemek için yaptığı veya yapacak olduğu plan ve izlediği yol incelenmiştir. II. Dünya Savaşı’ndan sonra etkinliğini arttırmaya çalışan örgütler, birçok araştırma yapmıştır. Bu araştırmaların sonucunda birçok davranış teorileri ortaya çıkmıştır (Tahiroğlu, 2004).

2.4.2.1. Ohio State Üniversitesi Çalışmaları

Ralf M. Stogdill 1940’ların sonlarına doğru Ohio Devlet Üniversitesi’nde başladığı çalışmasını 1950’lere kadar devam ettirmiştir. Liderlikle ilgili literatürdeki bilgileri yetersiz bulmasından dolayı bu çalışmaya başlayan Stogdill’in ilk hedefi,

liderin hangi yollarla tanımlandığıdır. Bunu belirlemek amacıyla örgütlerde görev yapan asker ve yöneticilerden veriler elde etmek için “Lider Davranışı Belirleme Anketi” yapılmıştır (Koçel, 2007). Bu anket, öncelikle astlara uygulanmış olup üstlerinin kendilerine olan tavırları hakkındaki düşünceleri saptamaya yönelmiştir. Daha sonra astların davranışları algılama biçimleri üstlerin görevlendirildiği birimde incelenmeye alınmıştır. Elde edilen verilerle, moral, motivasyon, performans ve üretimle liderlerin yönetim şekli arasındaki korelasyon değerlendirilmiştir (Sadullah, 1997). Ortaya çıkan bu teori birçok liderlik teorisinin de temelini oluşturmuştur.

Ohio araştırmasındaki bulgular şu şekildedir:

- Örgüt mensuplarının iş doyumunu dikkate alan liderin, dikkate almayan lidere göre daha başarılı bulunduğu,
- Grup mensuplarının sayısı artınca, liderin iş doyumunu sağlamadaki becerisinin düştüğü,
- Mensupların ait oldukları örgütü bırakmasının nedeni, kendilerine önem verilmemesi ve işleyişin sağlanamaması olduğu ortaya çıkmıştır (Başaran, 2004).

2.4.2.2. Michigan Üniversitesi Çalışmaları

Örgütlerde var olan liderlik” adı altında ortaya konmuş ilk ve en nitelikli olma özelliğine sahip çalışma, Michigan çalışmasıdır. II. Dünya Savaşı döneminde kurulan Michigan Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Enstitüsü’nde, 1948 yılında başlatılan ilk liderlik çalışmasının başkanlığını Rensis Likert üstlenmiştir. 1950 yılına gelindiğinde liderlikle alakalı ilk rapor, Başkan Likert tarafından paylaşılmıştır.

Bu kapsamlı çalışmanın sonucunda ortaya çıkarılması amaçlanan bulgu, çalışanların iş doyumları ve performansları üzerine etkili olan nedenleri belirlemektir. Aynı zamanda iş verimlilik seviyesi yüksek olan işletme lideriyle, iş verimlilik seviyesi düşük olan işletme liderlerinin kişilik özelliklerinin incelenmesi de amaçlanmıştır. Sonuç olarak, en yüksek verim elde eden liderin kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir (Başaran, 2004).

2.4.2.3. Tannenbaum ve Schmidt'in Liderlik Doğrusu Teorisi

20. yüzyılın ortalarında Harvard Üniversitesi'nde bir araya gelen Robert Tannenbaum ve Warren H. Schmidt'in yaptıkları çalışmanın sonucu, liderlik doğrusu teorisini doğurmuştur. Ortaya koyulan bu teoride liderlik, otokratik ve demokratik olarak iki bölümde incelenmiştir (Savcı, 1999).

Otokratik liderlik katı kurallardan oluşmaktadır. Lider ve grup mensupları arasında devasa bir set vardır. Lider, grup çalışanlarına asla söz vermez, daima kendi bildiği şekilde hareket eder. Ekip üyeleri yalnızca söyleneni yapmakla görevlidir. Hedefe ulaşmak için verilen uğraşın, gösterilen çabanın çok bir kıymeti yoktur. Lider için asıl olan, daima hedeftir.

Demokratik liderlik daha esnek bir yapıya sahiptir. Lider, çalışma arkadaşlarını daima motive eder, onlara değer verir ve hedefe ulaşmadaki tüm süreçlerde onların fikirlerini dinler. Lider, gerekli yerlerde güdülemeyi sağlayarak çalışanların iş doyum ve verimliliklerini maksimum seviyeye çıkarır. Lider için asıl olan şey amaçtan ziyade iş arkadaşlarının doyumunu sağlamaktır. Çünkü iş doyumunu sağlandığında otomatik olarak diğer süreçler de başarılı şekilde ilerleyecektir.

Yapılan araştırmaların sonucu, iş doyumunu ve verimliliğin en yüksek seviyede olduğu liderlik türünün, demokratik liderlik olduğunu göstermiştir. Demokratik liderliğin arkasından gelen liderlik ise başıboş ve otokratik liderliktir (Başaran, 2004).

2.4.2.4. Blake ve Mouton'un Yönetim Tarzı Matriksi

Ohio ve Michigan araştırma verilerini ele alan Robert Blake ve Jane Mouton, bu sonuçları "Yönetim Tarzı Matriksi-Yönetim Gözeneği" şeklinde isimlendirerek idarecilerin tutumlarını ifade etmek ve değiştirmek için yararlanılan matriks haline getirmiştir (Koçel, 2007).

Yönetim tarzı matriksi, aynı anda iki farklı imkân sunar. İlk olarak yönetsel davranış biçimlerini sunarken öte yandan kendi davranış biçimiyle diğer kişilerin davranış biçimlerini kıyaslama imkânı sunar. Bunun sonucunda lider, kendi tarzının farkına vararak bir gelişime, değişime ihtiyacının olup olmadığını kavrayabilir ve liderlik biçiminde düzenlemelere gidebilir (Şahin, 2000).

Yönetim gözeneği, iki boyutlu matrizen oluşur. İlk boyut idarecinin insana duyduğu saygı ve önemi, ikincisi ise yöneticinin işlerin bitmesi üzerinde durduğu hassasiyettir. 1’den 9’a kadar derecelendirilmiş olan yönetim gözeneği, insana ve üretime ilgi boyutlarından oluşturulmuştur. Derece ne kadar yükselirse, verilen değer o kadar artar. Elde edilen puana göre lider, ölçekteki sıralamada kendine yer bulur. Liderin gözenekteki konumuna göre, liderlik türü saptanır (Koçel, 2007).

2.4.2.5. Likert’in Sistem 4 Yaklaşımı

1950 yıllarında yapmış olduğu çalışmaları baz alan Rensis Likert, dört ana başlık altında yönetim tarzı kuramını ifade etmiştir. Geliştirmiş olduğu sistemini 1-4 sistemi, başka bir deyişle “Destekçi Liderlik Teorisi” olarak açıklamıştır. Tek boyutlu bir teori olan Destekçi Liderlik Teorisi, grup verimliliğini hedefe ulaşmak için yapılan çalışma boyunca liderin tavır ve tutumuna bağlamıştır. Destekçi Liderlik Teorisi’ne göre grup verimliliğindeki ilk şart, destekçi liderlik biçimini benimseyen bir lider olmasıdır. Bu teoriye göre temel liderlik özellikleri şunlardır:

Sistem-1 Sömürücü-Sert Liderlik: Otokratik liderlik biçimi benimsenmiştir. Oluşumdaki kararlarının tamamını yöneticiler verir. Görev dağılımı yapılırken grup mensuplarının düşüncelerine güvenilmediği için bu dağılımı sadece yöneticiler yapar. Lider, grup mensuplarına güvenmediği için onlarla bir ekip çalışmasına girmez. Mensupları güdülemenin iki yöntemi, ceza ve korkutmadır. Bunların sonucunda lider ve mensup ilişkisi oldukça zayıftır. Liderin tek amacı hedefi başarıyla gerçekleştirmektir.

Sistem-2 Tatlı-Sert Liderlik: Tüm yetkiyi elinde bulunduran lider, gerek gördüğü durumlarda yetkisini alt birimlere aktarabilir. Denetim yakından değil, mensupların göremeyeceği şekilde yapılır. Grup mensuplarının yapması gerekenleri sadece kendi belirleyen lider, çok kısıtlı miktarda esneklik bırakır. Lider, ekip çalışmasına yer vermez. Lider, mensuplarına az miktarda güvenir. Güdüleme yolu olarak sıklıkla cezaya başvuran lider, kısmen de olsa ödüle başvurur.

Sistem-3 Danışmacı Liderlik: Lider, sahip olduğu yetkileri gerek görürse alt seviye kararlar için aktarır. Mensupların kendilerini denetlemelerine imkân sağlar. Lider tarafından mensuplar ekip çalışması için desteklenir. Lider, mensuplara

güvenmekte sakınca görmez ama temkinli yaklaşır. Güdüleme aracı olarak çoğunlukla ödülü tercih eden lider, bazı zamanlarda cezayı da kullanır.

Sistem-4 Katılımcı-Takım Liderliği: Lider ve grup mensupları arasında eşit dağıtılan yetki, iki taraf için de olumlu sonuçlar verir. Alınan kararlar yalnızca lider tarafından değil, grup mensuplarının katılımıyla ortaya çıkarılır. Karar alma düzeneğinin ekip içerisinde eşit şekilde dağıtılması amaçlanmıştır. Mensuplar, davranışlarını denetlemede özgürdür. Hedefler yalnızca lider tarafından değil, ekip çalışmasıyla ortaya konulur. Lider ve grup mensupları arasında güven problemi yoktur. Artık güdüleme aracı olarak ceza ortadan kaldırılarak, pozitif güdüleyiciler kullanılır. (Başaran, 2004, Savcı, 1999).

2.4.3. Durumsallık Teorileri

Paul Lawrance ve Jay Lorsche, ilk olarak 1967 yılında “durumsallık yaklaşımı” terimini çevresel durumlardaki muamma ve birden fazla değişkenin organizasyon üzerindeki etkisini tartışırken kullanmışlardır (Genç, 2007).

1960’lı yıllardan günümüze kadar gelen süreçte liderlik kavramı, her zaman durumsallık teorisinin egemenliği altında olmuştur. Durumsallık yaklaşımı, liderlik kavramını yalnızca somut kavram olmaktan çıkarıp soyut olarak da değerlendirilebilen bir kavram haline getirmiştir. Bu yaklaşımdaki ana çerçeve, her durumda geçerli olabilecek bir liderlik türünün olamayacağıdır (Naktiyok, 2009).

Durumsallık kuramı, liderliği ortam ve lider özellikleri paralelinde sürdürmektedir. Özerkan (2004)’a göre;

- Etkili liderlik, kesin bir nitelik içermemesinin yanı sıra hem diğer insanlardan ayrışmalı hem de birtakım ortak noktalarda buluşmalıdır.

- Aynı özelliklere sahip olan liderler, inişli çıkışlı performanslar sergileyebilirler. Herhangi bir takımda beklenen performansı gösteremeyen antrenörün başka bir takımda başarılı olması, bu duruma örnek gösterilebilir.

- Antrenörler, liderlik biçimlerinde zaman zaman değişikliğe gidebilir. Antrenör oyuncularıyla iyi ilişki geliştirmeyi amaçlarken, bazı zamanlarda iyi ilişkiyi arka planda tutarak performansa ve sonuca yönelik tutum sergileyebilir.

2.5. Liderliğin Alt Boyutları

2.5.1. Karizmatik Lider

Geçmişten günümüze kadar birden fazla yeni yaklaşımlar içeren ve liderlik yaklaşım türlerinden biri olan karizmatik liderlik, bu alanda yadsınamaz bir yere sahiptir. Liderlik kavramının temelinde; yol göstericilik, öz-saygı geliştiricilik, yarınlar için umutlu bir bakış kazandırmayı amaçlayan, insanlara esin kaynağı olan ve güven duygusu aşılama üzerine yoğunlaşan, bireylerin etrafında olup bitenlere geniş açıyla bakmasını hedefleyen ve sağlam bir misyon aşılmasını sağlayan bir liderlik yatmaktadır (Gül ve Çöl, 2003).

Karizmatik liderler, vizyonun yalnızca üstlerce değil, aynı zamanda astlarca da benimsenmesini vurgulamayı amaçlar. Benimsenme sağlandığı takdirde örgüt performansının en üst seviyeye çıkabileceği öngörüsüne sahiptirler. Karizmatik liderlik ve dönüşümcü liderlik kavramları incelendiğinde, grup mensuplarının tavır ve beklentisinin altında yatan faktörlerden bazıları; verilen yeni sorumluluklara ve amaca çok hızlı bir şekilde uyum sağlama ve bunun sonucunda etkili değişimler gerçekleştirme paralelinde ilerlemektir. Bu tip liderler, genelde baskı altında kalınca ya da geçiş döneminde ortaya çıkmaktadır (Özkaya, 2000).

2.5.2. Dönüşümcü Lider

Dönüşümcü liderlik davranışının kaynağını insanın arzularına bağlayan Dillard, aynı zamanda bu arzuların ortaya çıkış serüvenini insanın kendinden esinlenebilmesine bağlamıştır. Lider, arzularına sadık kalarak onlara anlam kazandırmayı amaçlarsa, izleyenlerin zihninde kendine yer bulabilir. Dönüşümcü lider, iyi bir ahlâk ve erdem sergilediği için çalışma arkadaşlarına idol olup amaca ulaşmada onları güdüler (Celep, 2004).

Dönüşümcü liderlik, sürekli gelişen ve değişen evrensel bir toplulukta var olduğu için çok geniş bir kapsamda değerlendirilir. Dönüşümcü liderler, bu değişim ve gelişime ayak uydururken toplum içinde bu dönüşümlerde sorumluluk almaktan kaçınmaz. Böylece lider ve izleyiciler bu değişim ve dönüşüm serüveni içerisinde, bir bütün halinde hedefe doğru giderler (Northouse, 2001).

2.5.3. İnsana Yönelik Lider

Reitz, insana yönelik liderleri, grup mensupları arasında adil olmaya çalışan, tutum ve fikirleri ön yargılı olmadan dikkatlice dinleyip değerlendiren, tüm olumsuzluklarda daima grup mensuplarına destek olan, aldığı kararları arkadaşlarıyla paylaşmaktan kaçınmayan, birleştirici bireyler olarak nitelendirmiştir (Soydemir ve ark., 2014).

Önceliği insana veren lider, her zaman arkadaşlarına korumacı olarak yaklaşır. Grup mensuplarının fikirlerine danışan insancıl lider, istisnai durumlarda cezaya başvurur. Grup performansının artmasındaki en önemli güdüleyicinin ödül olduğunun da farkındadır (Şimşek ve ark., 2008).

2.5.4. İşe (Yapıya) Dönük Lider

İşe dönük liderler, karar organı olarak yalnızca kendilerini görürler. Hedefe giderken kısa, orta ve uzun vadede neler yapılacağını belirleyerek tüm görev ve sorumlulukları kendi dağıtır. Belirlediği bu plana tüm üyelerin katılımını bekler. Düşüncelerinde çok fazla yeniliğe yer vermeyen lider, popülerliği yalnızca kendisinin barındırmasını ister (Soydemir ve ark., 2014).

İşe dönük lider, iyi bir analizci olduğundan dolayı geçmişteki olayların yalnızca pozitif yönlü olanlarını alır ve kendi süzgecinden geçirerek yeni nesle aktarılmasını sağlar. Bu liderler üç çeşit yönetim biçimi benimserler.

- **Koşullu Ödüllendirme:** Liderin, sorumluluk verdiği izleyicilerin performanslarına ve verdikleri uğraşlarına göre uyguladığı bir sistemdir. Ödül yalnızca para olarak değil, terfi şeklinde de olabilir. İzleyici, daima liderlerin beklentilerinden haberdardır.

- **Aktif Olarak İstisnalarla Yönetim:** Lider, grup içi çalışmalarını bir stabiliteye oturarak sorun çıkana kadar herhangi bir hamlede bulunmaz. Üzerinde durulan durum hata ve hataların doğurduğu yaptırımlar olduğunda grup içi gerilim artabilir.

- **Pasif Olarak İstisnalarla Yönetim:** Lider, vurdumduymaz tavırlarıyla grup içi etkileşimde hiçbir zaman kendine yer bulmaz ve izleyiciler üzerinde ilgi oluşturmaz. Sadece amaç planlandığı gibi sonuçlanmadığında müdahale eder.

Kendisini tanımasını ve kendisini yönetmesini amaçlayan ekipler, bu yönetim şekliinden yararlanır (Şimşek ve ark., 2008).

2.5.5. Vizyoner Lider

Liderlikle ilgili araştırmalar incelendiğinde vizyoner liderlikten ilk olarak 1990'lı yıllarda söz edilmiştir. Başarıyı hedefleyen örgütler planlamalarında problem yaşamamak için vizyoner liderliğe önem vermiştir. Örgüt mensupları, liderlerini örgüt amacını saptayan bir birey olarak değerlendirebilir. Lider vizyonerliğini korur ve daima etkili ve verimli kararlar alır (Akçakaya, 2010).

Vizyoner lider, ortaya bir ürün koymak yerine o ürünün nasıl var olabileceğini grup mensuplarına düşündürür. Örgüt üyelerinin zihinlerinde bir şeylerin oluştuğuna inanan lider, asıl amacını ortaya koyar ve amaca ulaşılacak yolu belirtmez. Üyelerin yenilikçi düşüncelerini ortaya koymasına imkân sağlar. Durum değerlendirmesi yapabilmelerini, mevcut konumlarının farkına varabilmelerini ve ilerleyen süreçte hangi konumda olabileceklerinin görülmesini sağlar. Her şeyin farkına varan üyeler, artık liderlerin beklentilerine cevap vermek için yoğun bir şekilde çalışırlar (Barutçugil, 2014).

2.5.6. Otokratik Lider

Otokratik liderlik, çoğunlukla otoritenin tek elden yürütüldüğü oluşumlarda meydana gelmektedir. Lider, karar alma aşamasında grup mensuplarından fikir almayı benimsemediği gibi karar alma sürecinde de grup mensuplarını pasif duruma geçirir. Bu tarz liderliğin nadir de olsa yararlarından olan amaca kısa sürede ulaşılması ve nitelikli veriler alınması, liderlerin otokratik tarzı benimsemesinde etkin rol oynar. Uzun çalışmaların bulunduğu ekiplerde bu yöntem çok sağlıklı değildir. Liderler, önemli-önemsiz tüm kararları kendi alır ve grup mensuplarına bildirir. Lider, bu yönetime başvurmasının sebebini, grup mensuplarının çalışmayı sevmemesi, yavaş çalışmayı tercih etmeleri ve mensupların kendisine duydukları güvenden şüphe etmesi olarak açıklar. Otokratik liderliği benimseyen kişiler, grup üzerinde egemenliğini tam anlamıyla hissettirmeye çalışan, daha çok ceza yöntemini kullanan ve baskın karakterlerdir. Grup içi kararları yalnız kendileri almakla birlikte, emir vermediği

sürece ekipte ve hedefte bir değişiklik de yapılamaz. Ceza ve ödöl sistemini kendisi belirler ve grup mensupları onun inisiyatifine mahkumdur (Birekul, 2014).

2.5.7. Demokratik Lider

Demokratik lider, ekip arkadaşları üzerinde üstünlük sağlama arayışına girmez. Önceliği grubun amaca ulaşmasına veren lider, böyle davrandığı takdirde ekip arkadaşlarıyla kendisi arasında sağlam güven ve saygı ilişkisi kuracağını bilir. Bu liderliği benimseyenler “önce demokrasi ve insan” diyebilen örgütlerdir. Ekip üyelerinin duygularına, düşüncelerine ve isteklerine oldukça önem verilir. Demokratik liderler ortaya bir fikir atar ve çözümü tek başına belirlemez, ekip arkadaşlarının beyin fırtınası yapmasını sağlayarak grup içi güven ve güdülemeyi daha da pekiştirir (Akşit, 2010).

Demokratik lider, hedefe ulaşmak için ortaya konulacak yol haritasını belirlerken ve görev dağılımını yaparken tüm ekip üyelerinin düşüncelerine başvurur. Böylece ekip üyelerinin hedefe giderken psikolojileri olumlu etkilenirken, moral ve motivasyonları daima üst seviyede tutulur. Lider, bazı zamanlarda ekip üyelerine olumlu dönütler verir (Çetin ve Beceren, 2007).

2.6. Liderlik İçin Gerekli Temel Özellikler

Liderlik, belirli bir özellikte en mükemmel olmayı değil, tüm özelliklerde en mükemmel olarak bu özellikleriyle ve karakteriyle bir bütün halde olabilmeyi gerektirir. Martens (1987)’e göre bu özellikler şu şekilde ifade edilebilir:

- Lider, daima yol göstericidir ve vizyon sahibi olduğundan amaca ulaşmada en etkin rolü oynar.
- Lider, amaca giderken ekip arkadaşlarından üst düzey performans alabilmek için onların psikolojilerini iyi tutacak çevreyi oluşturur.
- Lider, amacı gerçekleştirmek için ekip arkadaşlarını her zaman destekler.
- Lider, hem kendisi ve grup için güven ortamı oluşturur. Ekip üyelerine hızlıca ilerleme kaydedilmesinde bir problem olmadığını fark ettirmeye çalışır. Bunu sağlayabilmesinin ilk koşulu da liderin özgüveninin yüksek olmasıdır. Lider kendine

güvendiği takdirde ekibe de güven verir, onları daima güdüler ve bu durumdan oldukça keyif alır.

Baymur (1994), iyi bir lideri tanımlarken neyi nasıl yaptığına yoğunlaşarak tanımlamaz. Lideri, yaptıklarıyla değerlendirmekten ziyade, yapılan işin ekip üyeleri gözünden nasıl değerlendirildiğiyle açıklar. Lider, yaşamış olduğu kültürden kendini soyutlamamalı, aksine bu değerleri özümsemelidir. Hedefe ulaşmak için gerekirse kendinden ödün vermeyi tereddütsüz kabul ederek, ömrünü bu hedeflere adayan bir kişi olarak toplumda kendine yer bulmalıdır. Lider, duyuşsal gelişimini tamamlamış olmalı, önce kendine sonra da ekibine güvenmelidir. Ekip arkadaşlarına aşağılayıcı bir tavır sergilemekten kendini sakınan lider, tüm bu özelliklere sahip olduğu takdirde liderliğin gerekliliklerini yerine getirmiş olur (Üşenmez, 2004).

2.7. Liderlik ve Yöneticilik Arasındaki Farklar

Birçok alanda aynı anlamda kullanılan liderlik ve yöneticilik kavramlarının anlamları farklıdır. Buna karşın, “lider ve yönetici” kavramlarının aynı anlamda kullanılmaktadır. Liderliğin ve yöneticiliğin tanımları birbirinden ayrıldığı gibi yönetici ve lider tanımları da birbirinden farklıdır. Liderlik, bireysel ya da grup olarak hedefe ulaşmak için kısa, orta ve uzun vadede yapılacakların plan ve program dahilinde ortaya konulup, grubu yönetme sürecidir. Liderdeki en önemli özellikler, örgütteki her bir bireyin özgüven sahibi olarak örgüt liderine güven duymasını sağlaması, örgüt üyeleri tarafından devamlı takip edilmesi, örgüt içi huzur ve güven ortamı sağlayarak kısa sürede en yüksek verimliliği sağlayıp bunu kalıcı hale getirmeyi başarmasıdır. Liderlik, oluşturduğu örgüt etkili veriler elde ettiğinde ve bu durumu sürdürdüğünde başarılı sayılmış olurlar (Erkutlu, 2014).

Yöneticiler, buldukları konuma kişi, kurum veya kuruluş tarafından görevlendirilen kişilerdir. Kendilerinin bir etkisi olmadan istenen hedefe ulaşmak için çaba gösteren, görev ve sorumlulukları belirli bir çerçeveye bağlı kalarak düzenleyip uygulamaya koyan ve tüm bu işleyişlerin sorumluluğunu üstlenen kişilerdir. Yöneticiler, sahip oldukları yetkileri ortaya koydukları performanstan değil, bağlı oldukları oluşumlardan alırlar (Sarıoğlu ve Uğur, 2014).

Tablo 2.1. Yöneticilik ve Liderlik Arasındaki Farklar

Yöneticilik	Liderlik
Direktördür.	Yenileşimcidir.
Yineleyicidir.	Özgündür.
Statükocudur.	Geliştirmeyi sever.
Yapıya ve sisteme yoğunlaşır.	Odak noktası insandır.
Kontrol etmeyi sever.	Dürüst olmayı sever.
Uzun görüşlü değildir.	Uzun görüşlüdür.
Ne zamanı ve nasılı merak eder.	Neden ve niçin merak eder.
Genelde gözleri tabandadır	Genelde yatay bakar.
Genel manada mükemmel askerdir.	Kendisidir.
Fikirleri hakikattir.	Hakikatten ayrılmaz.
Bulunduğu hali kabullenir.	Bulunduğu hale isyan eder.

(Erkutlu, 2014; Sarıoğlu ve Uğur, 2014)

2.8. Liderlik ve Spor

Spor alanında yapılmış liderlik çalışmaları iki bölüme ayrılmıştır. Takım idaresi yönünden oyuncular, takım kaptanları ve antrenörler hakkında, spor örgütü yönünden ise yöneticiler hakkında çalışmalar yapılmıştır. Spor takımlarını diğer örgütlerden ayıran özellikler, faaliyet bölgesindeki ikili diyaloglar, ayrı yapısal nitelikler, ait olduğu sistemdeki kurallar ve mutlak başarı amacı gütmeleridir (Chelladurai ve Saleh, 1980).

Liderin spor bölgesindeki rolü, takım üyelerinin performansını oldukça etkiler. Lider, takımına hükmettiği süre içerisinde özgüvenini asla kaybetmemeli, takıma yeterliliğini her zaman hissettirmelidir. Takıma hükmeden lider ikili ilişkilere, sık sık dönüt vermeye ve motive etmeye başvurmayı ihmal etmemelidir. Takım içi iletişimi sıcak tuttuğu için yönetim boyutu da oldukça önemlidir. Lider yalnızca takımı yönetmekle kalmaz vizyonu da belirler. Belirlenen vizyonu takımla paylaşır, takımın motivasyonunu üst seviyede tutarak amaca etkili bir biçimde ulaşmayı sağlar. Böylece

ekip üyeleri daima kendilerini geliştirmeyi amaç edinirler. Lider, gösterdiği çabanın sonucunu tüm ekip üyelerinin üst düzey performans göstermesi şeklinde alır ve üyelerin her birinin ortaya koyduğu çabanın aslında takımın başarısında mutlak rol oynadığını ifade eder (Weinberg ve Gould, 1999).

Spor takımının başarılı ve nitelikli sonuçlar ortaya koyabilmesindeki en önemli etken liderin etkili yönetim tarzıdır. Lider, spor eğitimi ve yönetim derslerindeki nitelikli bilgileri kendisiyle özdeşleştirmelidir. Liderlik özelliklerine sahip olan ve taşıdığı bu özellikleri yönettiği örgüte aktarabilmeyi başaran lider, amacın ortaya koyulmasında sağlamış olur (Yetim, 1996).

2.9. Yeterlik

Yeterlik, bireyin gerçekleşmesi gereken işteki mesleki icraat parametresinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi hususunda önem taşır. Yeterlik, mesleki olarak icraatin yapılabilmesindeki en düşük seviye olarak değerlendirilir. Mesleki yeterlik parametreleri esas alınarak, çalışanların verimliliği incelenip değerlendirilebilir. Birçok idari eylemlerin temeli yeterliğe dayandırılarak meslek kişilerinin etkinliği üst seviyede tutulmaya çalışılır. İş verenlerin yeterliğe önem vermesinin diğer nedenleri, meslek çalışanlarının özelliklerini daha yakından ve somut bilgilerle değerlendirebilme, hemen geri bildirimde bulunabilme ve meslek çalışanlarının gelişimine katkı sağlayabilmektir (Şahin, 2004).

2.9.1. Öz-Yeterlik

Öz-yeterlik, bireyin, verilen sorumluluğu yerine getirebilmesi için gerekli niteliklere sahip olduğuna dair olan inancıdır (Bandura, 1977).

Bireyin, amaca ulaşabilmek için mevcut becerilerini tanzim ederek idame ettirebilmesindeki kişisel yargısıdır (Zimmerman, 2000).

Öz-yeterlik, bireyin öğrenim gördüğü süreçteki performansı bakımından çok önemli bir kavramdır. Bireyin, işe başlamadan önce kendisine sorduğu “Bu işi yapabilir miyim?” sorusuna aradığı yanıtların bütünüdür (Pintrich ve De Groot, 1990).

Öz-yeterlik konusunda birçok alanda bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğunluğunu spor, psikoloji ve tıp alanında yapılan araştırmalar oluşturur.

Bu alanların dışında eğitimde bilimlerinde öğretmen ve öğrencinin bazı özelliklerinin belirlenmesi için öz-yeterlik inançları incelenmiştir. İncelenen inançların davranışa yansımaları, bu yansımaların başka değişkenler üzerindeki etkisi sıklıkla incelenmiştir (Bıkmaz, 2006).

2.9.2. Öz-Yeterlik İnançının Kaynakları

Sosyal bilişsel kuram incelendiğinde, doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve fizyolojik durumlar olmak üzere dört öz-yeterlik inanç kaynağı bulunmaktadır (Bandura, 1977).

2.9.2.1. Doğrudan Yaşantılar

Bireyin tüm yaşantısı incelendiğinde ortaya çıkan, deneyimlenen başarıların bireyi pozitif yönde, deneyimlenen başarısızlıkların ise bireyi negatif yönde etkilediğidir (Bandura, 1977). Eğer birey, emek vermeden bir başarı yakalamışsa, bu başarı beklenen düzeyde pozitif etki göstermeyebilir. Bu durumun nedeni, bireyin emek sarf etmemesinden dolayı öz-yeterlik benliğini kullanmaya gerek duymamasıdır. Bu durumda problemle karşılaştığında bireyin direnci erken kırılabilir (Bandura, 1997).

2.9.2.2. Dolaylı Yaşantılar

Birey, öz-yeterlik algısını yaşamındaki deneyimlerin yanında dolaylı yaşantılar aracılığıyla da edinebilir. Bireyler, kendilerine bilişsel ve fiziksel yönden yakın buldukları insanları gözlemleyerek onlarla duyuşsal etkileşime geçebilirler. Tüm bu gözlemlerin sonunda, sempati duyulan kişinin başarılarından memnuniyet duyularak bireyin öz-yeterlik algılarında pozitif etkileşim oluşur. Eğer birey, sempati duyduğu kişinin çabalarının sonucunda başarılı değil de başarısız olduğunu görürse, öz-yeterlik algısında negatif etkileşim oluşur (Bandura, 1994).

2.9.2.3. Sözel İkna

Birey, sosyal bir varlık olduğu için sürekli çevresiyle etkileşim halindedir. Bu etkileşimler sırasında karşılaştığı geri bildirimler öz-yeterlik algısını etkilemektedir (Bandura, 1994). Bireyin sahip olduğu olduğu bilişsel ve fiziksel özellikleriyle “Ben neler başarabilirim?” sorusuna etrafındakilerin verdiği cevaplar sözel ikna olarak adlandırılmaktadır (Bandura, 1997). Birey, amaçlarını gerçekleştirmek için verdiği emeğin karşılığını almasının yanı sıra çevresinden destek alarak bu süreci tamamlamak ister. Bu destek, amacını gerçekleştirmek için hedefe odaklanmasını ve daha özverili çalışmasını kolaylaştırır. Bireyin istediği desteği görmesi, sahip olduğu olduğu bilişsel ve fiziksel özelliklere güvenildiği hissini verir ve öz-yeterlik algısının pozitif yönde etkilenmesini sağlar (Bandura, 1994).

Birey, çevresinden gelen sözel destekten sonra problemlerle karşılaştığında sahip olduğu bilişsel ve fiziksel özelliklerine güvenerek problemi çözmeye daha çok odaklanır. Böylece bir problemle karşılaşıldığında bireyin öz-yeterlik algılarının olumsuz etkilenmemesi sağlanır (Zeldin ve Pajares, 2000).

2.9.2.4. Fizyolojik ve Duygusal Durumlar

Bireyin fiziksel ve duyuşsal hali, mevcut becerileriyle öz-yeterlik algısı yaratmasında oldukça etkili olmaktadır (Bandura, 1997). Bireyin fiziksel ve duyuşsal durumu sonucunda ortaya çıkan sonuçlar, başarı durumundan bağımsız olarak bireyin öz-yeterlik algısını etkiler. Bu sonuçları başarısızlık en düşük, başarı ise en yüksek seviyeye çekerek öz-yeterlik algısı üzerinde etkili olur ve bu durum göz önüne alınarak öz-yeterlik algısının yükseltmesi amaçlanmalıdır (Pajares, 2002).

2.9.3. Öz-Yeterliğin Gelişimi

Öz-yeterliğin bireydeki oluşumu incelendiğinde bebeklik çağına kadar uzandığı görülmektedir. Ebeveynlerin bebeklerinin hareketlerine vermiş olduğu tepkiler, bireyin tüm yaşamını etkileyen öz-yeterlik duygularının gelişiminde önemli pay sahibidir. Örneğin, bebek eline almış olduğu bir cisimden herkesin duyabileceği yükseklikte ses çıktığının farkına varır ve bu sesin fark edileceğini düşünerek ebeveynlerinde etki uyandırmak için cismi sallar. Ebeveynleri üzerinde yeterli etki uyandırdığını düşünen bebek, daha çok kişide farkındalık yaratmak ve onları

etkilemek için yaptığı eylemin şiddetini artırır. Bir süre sonra ebeveynlerinin uyarılarıyla hangi ortamda nasıl davranması gerektiğini anlamaya başlar. Bu uyarılar, bebeğin öz-yeteneğinin farkına varmasında rol oynayabilir (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Doğumdan itibaren yaşamın tüm evrelerinde bireydeki öz-yeterlik algısı farklı oranlarda gelişim gösterir fakat asla gelişim tamamlanmaz. Birey, yaşantıları sonucunda mevcut becerilerinde gelişim sağlayabilir (Çubukçu ve Girmen, 2007).

2.9.1.1. Akademik Öz-Yeterlik

Akademik öz-yeterlik kavramı, öğrencinin akademik bir görevi olumlu sonuçlandırabilme becerisinin kendinde var olabileceğine olan inancıdır (Zimmerman, 2000).

Akademik öz-yeterlik düzeyi yüksek olan kişiler bazı becerilere de sahiptir. Bu beceriler, daha önce bulunmamış düşünceleri belirleyerek bunları faal hale getirme, akademik öğrenme düzeylerini ve biçimlerini yönetebilme, zor hedefler seçme, hedefe giderken en üst düzeyde performans gösterebilme gibi becerilerdir. Bu kişilerin görev esnasında motivasyonlarını daima en üst seviyede tutmaya çalıştığı, direnç seviyelerinin yüksek olduğu ve olumsuz olaylardan en düşük seviyede etkilenmeye çalıştığı görülmüştür (Bandura, 1994; Otacıoğlu, 2008).

Akademik öz-yeterlik düzeyi düşük kişiler beklenen başarıyı ortaya koyma konusunda problem yaşarlar. Problemlerin üstesinden gelemeyen kişilerin zamanla dirençleri düştüğü için benlikleri zedelenir ve “Acaba ben bu görevi başarma konusunda yetersiz miyim?” sorusunu kendi kendilerine sorarlar. Bu durumdaki kişilerde yetersizlik duygusu ortaya çıkar ve panik sonucunda bilinç dışı hareket etmeye başlarlar. Bu sürecin sonunda kişiler görevi yerine getirmede problem yaşadıkları için akademik başarı oranları da düşük olur (Kuru, 2018).

Öğrencinin akademik öz-yeterlik düzeyinin geliştirilmesi, akademik hayat açısından çok önemlidir. Bu durum, akademik öz-yeterlik ve akademik başarı arasındaki bağlantıdan kaynaklanır. Akademik öz-yeterlik seviyesi yüksek kişiler tehlikeli durumlar karşısında daha sakin kalmakta ve sorunu en kısa sürede, en basit şekilde çözebilmektedir (Millburg, 2009).

Öğrencilerdeki akademik öz-yeterlik seviyeleri çeşitli faktörlerden dolayı farklılık gösterir. Bu faktörlerden bazıları, öğrencinin akademik düzeyi, almış olduğu sorumluluğun türü, görevi sırasındaki çevre koşullarıdır. Mevcut çevre koşulları ve kişilerle etkileşim gibi durumlar, öğrencinin akademik öz-yeterlik seviyesinin üzerinde önemli rol oynar (Soffa, 2006).

2.9.1.2. Akademik Öz-Yeterliğin Boyutları

Akademik öz-yeterliğin boyutları, teknik beceri, sosyal statü ve bilişsel uygulama olmak üzere üç başlıkta incelenmiştir (Biricik, 2015).

2.9.1.2.1. Teknik Beceri Boyutu

Teknik beceri boyutu, öğrencinin bir görevi yerine getirirken mevcut teknikleri uygulayabilme yetisi olarak adlandırılmaktadır. Öğrencinin mevcut bilgilerini ve kazanmış olduğu bilgileri sentezleyerek görevi yerine getirme becerisidir. Başka bir deyişle, mevcut potansiyelini kullanarak verilen görevi başarıyla tamamlayabilmesidir (Biricik, 2015).

2.9.1.2.2. Sosyal Statü Boyutu

Statü, bireylerin toplumdaki konumudur. Sosyal statü, bireylerin çevresindeki insanlar tarafından konumlandırılmasıdır. Sosyal statünün mevcut statü ve kazanılan statü olmak üzere iki türü vardır. Mevcut statü, bireylerin bir çaba göstermeden, dünyaya gelmesi sonucunda edindiği kimliktir. Kazanılan statü ise, bireyin görevleri başarıyla sonuçlandırıldığında edinmiş olduğu statüdür. Bireylerin davranışlarına bağlı olarak toplumdaki konumları da değişmektedir (Biricik, 2015).

2.9.1.2.3. Bilişsel Uygulama Boyutu

Biliş terimi, kişinin kendi iç dünyasındaki durumuyla çevresini fiziksel ve toplumsal yönden inceleyip, olguları yorumlayabilmesi ve anlamlandırabilmesidir. Bilişsel kuram ise, kişinin etrafındaki olup biten her şeyi algılamak ve işlerken göstermiş olduğu sürece yoğunlaşır. Bu süreç sırasında kişi, yaşama hazırlık için sürekli olarak yeni bilgi edinmeyi de ihmal etmez (Dever, 2010).

2.9.1.3. Akademik Öz-Yeterliğin Özellikleri

Zimmerman (1995), Bıkmaz (2004) ve Öncü (2012)'den yola çıkarak akademik öz-yeterliğin temel özellikleri şu şekilde adlandırılmıştır.

- Akademik öz-yeterlik, bireyin imajıyla ve kişilik özellikleriyle ilgilenmez. Verilen görevi yerine getirme durumundaki öz algısıyla ilgilenir.
- Akademik öz-yeterlik algısı ve başarı paralellik gösterir, bu paralellik pozitif ve negatif yönde olabilir. Bu algı, bireyin becerisine ve arzularına göre şekillenir.
- Akademik öz-yeterlik çevre koşullarıyla doğru orantılı bir ilişkiye sahiptir. Çevre özendirici olursa akademik öz-yeterlik seviyesinde aynı oranda artış meydana gelir.
- Bireyler çevrelerinin kendisini güdülemesine oldukça ihtiyaç duyarlar. Bu güdüleme, bireylerin öz-yeterlik inançlarının ve başarılı olma ihtimallerinin de artmasını sağlar.

2.9.1.4. Akademik Öz-Yeterliği Etkileyen Faktörler

Akademik öz-yeterliğin gelişiminde bazı etkenler vardır. Bu etkenler, ailenin, akranların, eğitimlerin ve değişimlerin etkisi olarak dört ana başlıkta toplanmıştır (Schunk ve Pajares, 2001).

2.9.1.4.1. Ailenin Etkisi

Çocukların üzerinde evdeki çevrenin etkisi oldukça önemlidir. Çocuklar, ebeveynleri tarafından sağlanan çevre koşullarında, bilgisayar oyunları, oyun odaları, kitap gibi materyaller isterler. Ebeveynler, çocuklarının bilişsel gelişimindeki en önemli unsur olarak onların gereksinimlerini eksiksiz yerine getirmelidir. Bu gereksinimler, çocukların isteklerine göre değil, onların bilişsel ve fiziksel gelişimlerini olumlu etkileyecek faktörler esas alınarak şekillendirilmelidir. Gerekli fiziksel ortam oluşturulduktan sonra, ebeveynler, çocuklarına güdüleyici ve güven verici geri bildirimler vererek onların zihinsel ve akademik öz-yeterlik gelişimlerine katkı sağlamalıdır (Schunk ve Pajares, 2001).

2.9.1.4.2. Akranlarının Etkisi

Çocuklar, çevresinde olanları merak ederek gözlemlemeye başlarlar. Gözlemledikleri arasında akranları da olduğu için onlardan etkilenebilirler. Akran gözlemi devam ettikçe, model alma gelişir. Bu model alma sırasında akrandaki başarı, çocukları olumlu yönde etkileyebilir ve akademik öz-yeterliğin gelişmesini sağlayabilir. Gözlem devam ettikçe, çocuklar çevreleriyle olumlu iletişim kurar ve bu durum çocukların öz-yeterliğinin gelişmesine olanak sağlar (Schunk ve Pajares, 2001).

2.9.1.4.3. Eğitimlerinin Etkisi

Örgün eğitim programlarındaki amaç, birden fazla alanda öğrenciye beceri kazandırmanın yanı sıra akademik başarı kazanımını sağlamaktır. Akademik başarının kazanımında etkili olan iki temel faktör öğrencinin akademik öz-yeterlik algısı ve motivasyon düzeyidir. Bu iki temel faktörün geliştirilmesi için eğitim görülen çevrenin koşulları iyileştirilmeli, sınıf ortamının fiziki koşulları tam olarak oluşturularak odaklanma problemi yaşanmamalı ve ders için gerekli materyal desteği sunulmalıdır. (Schunk ve Pajares, 2001).

2.9.1.4.4. Değişimlerinin Etkisi

Çocuklar, eğitim gördükleri süre boyunca birçok değişimle karşı karşıya kalabilmektedir. Örneğin ortaokuldan ortaöğretime geçişte okul ve sınıf arkadaşlarının, bulunduğu çevrenin ve görülecek derslerin değişmesi, yeni eğitimcilerle karşılaşılması gibi değişiklikler olabilmektedir. Çevresinde sürekli değişim yaşayan çocukların akademik öz-yeterlik seviyelerinde değişim meydana gelebilmektedir (Schunk ve Pajares, 2001).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, kullanılan veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenirlik çalışması, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlik düzeylerini belirlemek ve bu değişkenler arasında ilişki derecesini tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma, betimsel nitelik taşıyan ilişki tarama modelidir. Karasar (2009), tarama modelini “Geçmişte ya da içinde bulunulan zamanda var olan bir olayı veya durumu olduğu gibi anlatmaktır. İlişkisel tarama modelleri ise, birden fazla değişken arasında olan değişimin seviyesini ortaya koymaya yarayan bir araştırma modelidir.” şeklinde tanımlamıştır.

Bu çalışmada tarama modeli seçilmesinin nedenleri; spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlik düzeylerinin var olduğu biçimde betimlenecek olması, bu değişkenler arasındaki ilişki ve etki düzeyinin belirlenecek olmasıdır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de 2020-2021 eğitim-öğretim yılında spor yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Karadeniz Bölgesi’ndeki (Giresun, Samsun, Ordu, Trabzon, Sinop, Artvin, Amasya ve Gümüşhane) spor yükseköğretim kurumlarında 2020-2021 yılı içerisinde öğrenim görmekte olan 997 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 3.1. Araştırma Grubu Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı	
Üniversite	Giresun	32
	Ondokuz Mayıs	187
	Ordu	537
	Trabzon	39
	Sinop	112
	Artvin	61

Tablo 3.1. ‘Devam’ Araştırma Grubu Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı
Üniversite	Amasya 14
	Gümüşhane 15
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 404
	Antrenörlük Eğitimi 89
	Spor Yöneticiliği 504
Sınıf	1 164
	2 248
	3 221
	4 364
Yaş	17-20 334
	21-24 580
	25-28 51
	29 ve üzeri 32
Cinsiyet	Kadın 395
	Erkek 602
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim/Ortaöğretim 832
	Lisans/Ön Lisans 157
	Yüksek Lisans/Doktora 8
Baba Eğitim Durumu	İlköğretim/Ortaöğretim 806
	Lisans/Ön Lisans 181
	Yüksek Lisans/Doktora 10
Aile Gelir Durumu	1000-3000TL 429
	3001-5000TL 320
	5001-7000TL 150
	7001TL ve üzeri 98
Yaşanılan Yer	Köy/Kasaba 152
	İlçe 361
	İl 217
	Büyükşehir 267

3.3. Veri Toplama Aşaması

Araştırmanın verileri, Giresun, Samsun, Ordu, Trabzon, Sinop, Artvin, Amasya ve Gümüşhane illerinde öğrenim gören spor yükseköğretim kurum öğrencilerine internet üzerinden gönderilen bağlantı ile toplanmıştır. Ölçekler, öğrencilere internet üzerinden gönderilen bağlantı ile ulaştırılmıştır. Öğrencilere ölçekleri okuyup anladıktan sonra doğru bir şekilde doldurmalarının son derece önemli olduğu belirtilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri, dokuz sorudan oluşan (üniversite, bölüm, sınıf, yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile aylık gelir durumu, yaşanılan yer) kişisel bilgi formu ile belirlenmiştir.

3.3.2. Liderlik Yönelim Envanteri

Sporcuların liderlik özelliklerini ölçmek amacıyla Bolman ve Deal (1991)'in geliştirmiş olduğu envanter, Dereli (2003) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Liderlik yönelim envanteri, 32 maddeden ve 4 alt boyuttan (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik ve Karizmatik Liderlik) oluşmaktadır ve temel liderlik özelliklerini tespit etmek için kullanılmaktadır.

Liderlik yönelim envanteri, insana yönelik liderlik (2., 6., 10., 14., 18., 22., 26., 30. madde), yapıya yönelik liderlik (1., 5., 9., 13., 17., 21., 25., 29. madde), dönüşümsel liderlik (3., 7., 11., 15., 19., 23., 27., 31. madde) ve karizmatik liderlik (4., 8., 12., 16., 20., 24., 28., 32. madde) alt boyutlarından oluşmaktadır. Envanterin güvenilirliğini gösteren Cronbach Alpha katsayısı, envanterin tamamı için 0.86, insana yönelik liderlik için 0.87, yapıya yönelik liderlik için 0.87, dönüşümsel liderlik için 0.84, karizmatik liderlik için 0.88 olarak belirlenmiştir.

Liderlik Yönelim Envanteri, “Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Sık sık (4), Her zaman (5)” seçeneklerinden oluşan 5’li likert tip yapısında bir ölçektir. Envanterin tamamından alınabilecek en yüksek puan 160, en düşük puan 32’dir.

Envanterin tüm alt boyutları sekizer maddeden oluşmaktadır. Her bir alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir (Dereli, 2003).

Tablo 3.2. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyutları

Alt Boyutlar	Soru Numaraları
İnsana Yönelik Liderlik	2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30
Yapıya Yönelik	1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29
Dönüşümsel Liderlik	3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31
Karizmatik Liderlik	4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32

3.3.3. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği

Owen ve Froman (1988)'ın geliştirdiği, Ekici'nin (2012) Türkçeye uyarladığı akademik öz-yeterlik ölçeği, “sosyal statü”, “bilişsel uygulamalar” ve “teknik beceriler” olmak üzere 3 faktörden oluşmaktadır. Sosyal statü boyutu birinci faktörü, (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. madde) bilişsel uygulamalar boyutu ikinci faktörü (11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29. madde) ve teknik beceriler boyutu üçüncü faktörü (30., 31., 32., 33. madde) oluşturmaktadır. Ölçek toplam otuz üç maddeden oluşmaktadır.

Ölçek, oldukça fazla (5 puan), fazla (4 puan), kısmen fazla (3 puan), az (2 puan) ve oldukça az (1 puan) cevap seçeneklerinden oluşan beşli likert yapısıdır. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan 33'tür.

10 maddeden oluşan sosyal statü boyutunda en yüksek 50, en düşük 10, 19 madde içeren bilişsel uygulamalar boyutunda en yüksek 95, en düşük 19, 4 maddeden oluşan teknik beceriler boyutunda en yüksek 20, en düşük 4 puan alınmaktadır.

Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, sosyal statü için 0.88, bilişsel uygulamalar için 0.82, ve teknik beceriler için 0.90, ölçeğin tamamı için 0.86 olarak belirlenmiştir (Ekici, 2012).

Tablo 3.3. Akademik Öz-Yeterlik Alt Boyutları

Alt Boyutlar	Soru Numaraları
Sosyal Statü	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Bilişsel Uygulamalar	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29
Teknik Beceri	30, 31, 32, 33

3.4. Verilerin Analizi

Tüm veri analizleri SPSS 20.0 (The Statistical Package for the Social Sciences, IBM Corp., Armonk, NY, USA) paket programıyla bilgisayar ortamında yapılmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Öğrenim görülen üniversite, bölüm, sınıf, yaş, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile aylık gelir durumu ve yaşanılan yere göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılık tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık görülen verilerde, gruplar arası ikili karşılaştırmalar için Scheffe testi kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarının farklılığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Öğrencilerinin liderlik özelliklerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek için basit ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizlerinde liderlik yönelim ölçeği alt boyut ve toplam puanları bağımsız değişken, akademik öz-yeterlik puanları ise bağımlı değişken olarak modellere dahil edilmiştir. Basit doğrusal regresyon analizi, liderlik yönelim envanteri toplam puanının akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizlerinde, liderlik yönelim envanteri alt boyut puanları bağımsız değişkenler, akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyutları ise bağımlı değişken olarak modellere dahil edilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizlerinde, bağımsız değişkenler arası çoklu bağlantı, varyans artış faktörü (VIF) ve tolerans değerleri ile

incelenerek regresyon modelleri oluşturulmuştur. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak uygulanmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişkenler	n	%	
Üniversite	Giresun Üniversitesi	32	3.2
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	18.8
	Ordu Üniversitesi	537	53.9
	Trabzon Üniversitesi	39	3.9
	Sinop Üniversitesi	112	11.2
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	6.1
	Amasya Üniversitesi	14	1.4
	Gümüşhane Üniversitesi	15	1.5
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	40.5
	Antrenörlük Eğitimi	89	8.9
	Spor Yöneticiliği	504	50.6
Sınıf	1	164	16.4
	2	248	24.9
	3	221	22.2
	4	364	36.5
Yaş	17-20	334	33.5
	21-24	580	58.2
	25-28	51	5.1
	29 ve üzeri	32	3.2
Cinsiyet	Kadın	395	39.6
	Erkek	602	60.4
Annenizin Eğitim Durumu	İlköğretim/Ortaöğretim	832	83.5
	Lisans/Ön Lisans	157	15.7
	Yüksek Lisans/Doktora	8	0.8
Babanızın Eğitim Durumu	İlköğretim/Ortaöğretim	806	80.8
	Lisans/Ön Lisans	181	18.2
	Yüksek Lisans/Doktora	10	1
Ailenizin Aylık Gelir Durumu	1000-3000TL	429	43
	3001-5000TL	320	32.1
	5001-7000TL	150	15.1
	7001TL ve üzeri	98	9.8
Yaşadığınız Yer	Köy/Kasaba	152	15.2
	İlçe	361	36.2
	İl	217	21.8
	Büyükşehir	267	26.8

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin (Giresun, Ondokuz Mayıs, Ordu, Trabzon, Sinop, Artvin Çoruh, Amasya ve Gümüşhane Üniversitesi) demografik özelliklerinin dağılımı incelendiğinde, en fazla katılımı %59,3'lük oran ile Ordu Üniversitesi sağlamıştır. Ordu Üniversitesi'ni %18,8 ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi, %11,2 ile Sinop Üniversitesi, %6,1 ile Artvin Çoruh Üniversitesi, %3,9 ile Trabzon Üniversitesi, %3,2 ile Giresun Üniversitesi, %1,5 ile Gümüşhane Üniversitesi ve %1,4 ile Amasya Üniversitesi izlemektedir.

Katılımcıların %50,6'sı spor yöneticiliği, %40,5'i beden eğitimi ve spor öğretmenliği ve %8,9'u antrenörlük eğitimi bölümünde öğrenim görmektedir.

Katılımcıların sınıf düzeyleri incelendiğinde, %36,5'inin 4. sınıf öğrencilerinden, %24,9'unun 2. sınıf öğrencilerinden, %22,2'sinin 3. sınıf öğrencilerinden, %16,4'ünün 1. sınıf öğrencilerinden oluştuğu belirlenmiştir.

Katılımcıların %58,2'sinin 21-24 yaş, %33,5'inin 17-20 yaş, %5,1'inin 25-28 yaş, %3,2'sinin 29 ve üzeri yaş aralığındaki kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında, %60,4'ünün erkeklerden, %39,6'sının kadınlardan oluştuğu saptanmıştır.

Katılımcıların anne eğitim durumları incelendiğinde, %83,5'inin ilköğretim/ortaöğretim, %15,7'sinin lisans/ön lisans, %0,8'inin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların baba eğitim durumları incelendiğinde, %80,8'inin ilköğretim/ortaöğretim, %18,2'sinin lisans/ön lisans, %1'inin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Aile gelir durumları incelendiğinde, katılımcıların ailelerinin %43'ü 1000-3000 TL aralığında, %32,1'i 3001-5000 TL aralığında, %15'i 5001-7000 TL aralığında, %9,8'i 7001 TL ve üzerinde ücret almaktadır.

Katılımcıların %36,2'si ilçede, %26,8'i büyükşehirde, %21,8'i ilde, %15,2'si köyde yaşamaktadır.

Tablo 4.2. Veri Dağılımının Normalliğine İlişkin Test Sonuçları

Kolmogorov-Smirnov						
Ölçekler	İstatistik	sd	p	$\bar{x}$	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal Statü	0.06	997	0.00	29.86	0.12	0.28
Bilişsel Uygulamalar	0.05	997	0.00	59.07	0.05	0.20
Teknik Beceriler	0.10	997	0.00	11.70	0.24	-0.22
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	0.05	997	0.00	100.63	0.12	0.42
İnsana Yönelik Liderlik	0.09	997	0.00	32.47	-0.75	0.71
Yapıya Yönelik Liderlik	0.06	997	0.00	31.18	-0.56	0.86
Dönüşümsel Liderlik	0.05	997	0.00	29.30	-0.05	-0.23
Karizmatik Liderlik	0.05	997	0.00	30.08	-0.25	-0.15
Liderlik Envanteri	0.04	997	0.01	123.04	-0.30	0.23

Analiz sonuçlarına göre, ortalama-medyanın birbirine yakınlığı ve basıklık ile çarpıklığın $\pm 1,5$ arasında olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda; test değerlerinin normal dağılıma uygunluk gösterdiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 4.3. Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Üniversite	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
İnsana Yönelik Liderlik	Giresun Üniversitesi	32	31.81	6.51	1.556	0.145	-
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	32.15	5.04			
	Ordu Üniversitesi	537	32.74	5.12			
	Trabzon Üniversitesi	39	31.79	4.31			
	Sinop Üniversitesi	112	32.65	4.62			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	30.97	4.58			
	Amasya Üniversitesi	14	33.93	4.07			
Liderlik Yönelim Envanteri	Gümüşhane Üniversitesi	15	33.40	4.44	1.111	0.354	-
	Giresun Üniversitesi	32	30.50	6.41			
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	31.16	4.84			
	Ordu Üniversitesi	537	31.38	5.23			
	Trabzon Üniversitesi	39	30.38	3.77			
	Sinop Üniversitesi	112	31.05	4.32			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	30.02	4.90			
Amasya Üniversitesi	14	32.57	4.20				
	Gümüşhane Üniversitesi	15	32.40	4.15			

Tablo 4.3. ‘Devam’ Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Üniversite	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Anlamlı Farklılık
Dönüşümsel Liderlik	Giresun Üniversitesi ⁽¹⁾	32	28.19	6.00	3.378	0.001*	2-6 3-4 3-6
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi ⁽²⁾	187	29.58	5.27			
	Ordu Üniversitesi ⁽³⁾	537	29.70	5.37			
	Trabzon Üniversitesi ⁽⁴⁾	39	26.77	5.41			
	Sinop Üniversitesi ⁽⁵⁾	112	29.27	5.16			
	Artvin Çoruh Üniversitesi ⁽⁶⁾	61	27.11	5.66			
	Amasya Üniversitesi ⁽⁷⁾	14	29.21	5.85			
	Gümüşhane Üniversitesi ⁽⁸⁾	15	29.93	6.18			
Liderlik Yönelim Envanteri	Giresun Üniversitesi ⁽¹⁾	32	29.63	6.61	4.342	0.000*	2-6 3-6
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi ⁽²⁾	187	30.36	5.23			
	Ordu Üniversitesi ⁽³⁾	537	30.45	5.40			
	Trabzon Üniversitesi ⁽⁴⁾	39	27.33	5.60			
	Sinop Üniversitesi ⁽⁵⁾	112	30.11	5.42			
	Artvin Çoruh Üniversitesi ⁽⁶⁾	61	27.31	5.89			
	Amasya Üniversitesi ⁽⁷⁾	14	31.43	5.92			
	Gümüşhane Üniversitesi ⁽⁸⁾	15	31.47	6.24			
Toplam Puanı	Giresun Üniversitesi ⁽¹⁾	32	120.13	23.79	2.703	0.009*	3-6
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi ⁽²⁾	187	123.24	18.73			
	Ordu Üniversitesi ⁽³⁾	537	124.27	19.49			
	Trabzon Üniversitesi ⁽⁴⁾	39	116.28	16.75			
	Sinop Üniversitesi ⁽⁵⁾	112	123.08	17.31			
	Artvin Çoruh Üniversitesi ⁽⁶⁾	61	115.41	19.16			
	Amasya Üniversitesi ⁽⁷⁾	14	127.14	18.49			
	Gümüşhane Üniversitesi ⁽⁸⁾	15	127.20	18.08			
Sosyal Statü	Giresun Üniversitesi ⁽¹⁾	32	28.25	8.27	0.745	0.634	-
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	29.71	6.32			
	Ordu Üniversitesi	537	30.13	7.12			
	Trabzon Üniversitesi	39	29.95	6.03			
	Sinop Üniversitesi	112	29.61	5.72			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	28.75	6.50			
	Amasya Üniversitesi	14	31.14	6.62			
	Gümüşhane Üniversitesi	15	30.47	4.76			
Bilişsel Uygulamalar	Giresun Üniversitesi	32	58.97	15.47	1.260	0.267	-
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	59.89	12.91			
	Ordu Üniversitesi	537	59.43	13.28			
	Trabzon Üniversitesi	39	54.85	11.03			
	Sinop Üniversitesi	112	56.97	10.66			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	59.59	11.15			
	Amasya Üniversitesi	14	59.07	11.74			
	Gümüşhane Üniversitesi	15	60.80	13.42			
Teknik Beceriler	Giresun Üniversitesi	32	12.03	3.61	1.0538	0.074	-
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	11.85	3.23			
	Ordu Üniversitesi	537	11.88	3.41			
	Trabzon Üniversitesi	39	10.44	3.38			
	Sinop Üniversitesi	112	11.14	3.38			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	11.18	3.23			
	Amasya Üniversitesi	14	11.36	3.05			
	Gümüşhane Üniversitesi	15	12.33	2.77			
Toplam Puanı	Giresun Üniversitesi	32	99.25	25.37	0.983	0.442	-
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	187	101.45	19.99			
	Ordu Üniversitesi	537	101.44	21.21			
	Trabzon Üniversitesi	39	95.23	17.34			
	Sinop Üniversitesi	112	97.72	16.92			
	Artvin Çoruh Üniversitesi	61	99.52	18.39			
	Amasya Üniversitesi	14	101.57	19.56			
	Gümüşhane Üniversitesi	15	103.60	18.47			

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, sosyal statü, bilişsel uygulama ve teknik beceri alt boyut puanlarının üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarının üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Artvin Çoruh Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin dönüşümsel liderlik alt boyut puanları, Ondokuz Mayıs ve Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden daha düşüktür. Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin dönüşümsel liderlik alt boyut puanları, Trabzon Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir.

Öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Artvin Çoruh Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, Ondokuz Mayıs ve Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanının, üniversite değişkenine göre farklılığının, istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanı, Artvin Çoruh Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 4.4. Bölüm Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Bölüm	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık	
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	29.44	6.78	1.394	0.249	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	29.94	6.15			
		Spor Yöneticiliği	504	30.19	6.82			
	Bilişsel Uygulamalar	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	58.95	13.36	0.597	0.551	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	57.82	11.47			
		Spor Yöneticiliği	504	59.39	12.59			

Tablo 4.4. ‘Devam’ Bölüm Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Bölüm	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık	
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Teknik Beceriler	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	11.48	3.49	1.435	0.239	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	11.72	3.23			
		Spor Yöneticiliği	504	11.86	3.29			
	Toplam Puanı	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	99.87	21.03	0.824	0.439	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	99.48	18.20			
		Spor Yöneticiliği	504	101.44	20.11			
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	32.42	5.03	0.103	0.902	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	32.31	4.79			
		Spor Yöneticiliği	504	32.54	5.07			
	Yapıya Yönelik Liderlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	31.07	5.00	0.246	0.782	-
		Antrenörlük Eğitimi	89	31.09	4.83			
		Spor Yöneticiliği	504	31.29	5.06			
	Dönüşümsel Liderlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ⁽¹⁾	404	28.69	5.56	4.521	0.011*	1-3
		Antrenörlük Eğitimi ⁽²⁾	89	29.40	5.60			
		Spor Yöneticiliği ⁽³⁾	504	29.78	5.26			
	Karizmatik Liderlik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ⁽¹⁾	404	29.51	5.68	3.767	0.023*	1-3
		Antrenörlük Eğitimi ⁽²⁾	89	30.28	5.77			
		Spor Yöneticiliği ⁽³⁾	504	30.51	5.34			
Toplam Puanı	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	404	121.69	19.48	1.789	0.168	-	
	Antrenörlük Eğitimi	89	123.09	18.96				
	Spor Yöneticiliği	504	124.11	19.05				

*p<0,05

Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının, akademik öz-yeterlik ölçeği ve liderlik yönelim envanteri toplam puanının bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0,05).

Öğrencilerin bölüm değişkenine göre dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere göre karizmatik liderlik puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5. Öğrenim Görülen Sınıf Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Sınıf	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık	
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	1	164	29.65	6.23	2.035	0.107	-
		2	248	29.63	6.43			
		3	221	30.85	7.09			
		4	364	29.52	6.95			
	Bilişsel Uygulamalar	1	164	59.46	11.23	0.756	0.519	-
		2	248	59.75	12.11			
		3	221	59.31	12.44			
		4	364	58.29	14.10			
	Teknik Beceriler	1	164	11.21	3.45	1.391	0.244	-
		2	248	11.73	3.38			
		3	221	11.82	3.21			
		4	364	11.82	3.41			
	Toplam Puanı	1	164	100.32	18.39	0.674	0.568	-
		2	248	101.10	18.87			
		3	221	101.98	20.24			
		4	364	99.63	22.11			
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	1	164	33.11	4.33	1.493	0.215	-
		2	248	32.60	4.80			
		3	221	32.41	5.21			
		4	364	32.13	5.33			
	Yapıya Yönelik Liderlik	1	164	31.32	4.22	0.254	0.859	-
		2	248	31.00	4.84			
		3	221	31.37	5.28			
		4	364	31.13	5.30			
	Dönüşümsel Liderlik	1	164	28.77	4.77	3.169	0.024*	2-3
		2	248	28.65	5.59			
		3	221	29.97	5.70			
		4	364	29.58	5.39			
	Karizmatik Liderlik	1	164	29.19	5.44	3.399	0.017*	1-3
		2	248	29.61	5.58			
		3	221	30.67	5.54			
		4	364	30.44	5.48			
Toplam Puanı	1	164	122.39	16.45	0.772	0.510		
	2	248	121.86	18.91				
	3	221	124.42	20.13				
	4	364	123.29	20.05				

* $p<0,05$

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının, akademik öz-yeterlik ölçeği ve liderlik envanteri toplam puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarının sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). 3.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, 2.sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek dönüşümsel liderlik alt boyut puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının sınıf değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). 1.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, 3.sınıfta öğrenim gören öğrencilere oranla karizmatik liderlik alt boyut puanları daha düşüktür.

Tablo 4.6. Yaş Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler		Yaş	n	$\bar{x}$	SS	F	p
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	17-20	334	29.66	6.55	1.451	0.227
		21-24	580	29.79	6.90		
		25-28	51	30.69	6.48		
		29 ve üzeri	32	32.00	6.38		
	Bilişsel Uygulamalar	17-20	334	59.30	12.39	2.468	0.061
		21-24	580	58.81	13.00		
		25-28	51	57.16	12.34		
		29 ve üzeri	32	64.56	13.45		
	Teknik Beceriler	17-20	334	11.40	3.52	1.403	0.240
		21-24	580	11.84	3.34		
		25-28	51	12.08	2.97		
		29 ve üzeri	32	11.59	2.65		
	Toplam Puanı	17-20	334	100.36	19.75	1.524	0.207
		21-24	580	100.43	20.64		
		25-28	51	99.92	19.61		
		29 ve üzeri	32	108.16	21.07		
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	17-20	334	32.59	4.68	1.991	0.114
		21-24	580	32.25	5.27		
		25-28	51	33.14	4.42		
		29 ve üzeri	32	34.19	4.54		
	Yapıya Yönelik Liderlik	17-20	334	30.98	4.86	1.409	0.239
		21-24	580	31.19	5.11		
		25-28	51	31.31	4.62		
		29 ve üzeri	32	32.88	5.40		

Tablo 4.6. ‘Devam’ Yaş Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Liderlik Yönelim Envanteri	Dönüşümsel Liderlik	17-20	334	28.72	5.30	2.557	0.054
		21-24	580	29.49	5.48		
		25-28	51	30.35	4.85		
		29 ve üzeri	32	30.38	6.35		
Liderlik Yönelim Envanteri	Karizmatik Liderlik	17-20	334	29.45	5.71	2.895	0.051
		21-24	580	30.29	5.35		
		25-28	51	31.27	5.08		
		29 ve üzeri	32	31.09	6.95		
Toplam Puanı		17-20	334	121.74	18.45	1.824	0.141
		21-24	580	123.22	19.63		
		25-28	51	126.08	17.11		
		29 ve üzeri	32	128.53	22.19		

Öğrencilerin yaşa göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, akademik öz-yeterlik ölçeği ve liderlik yönelim envanteri toplam puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.7. Cinsiyet Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

	Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	t	sd	p
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	Kadın	395	29.56	6.83	-1.158	995	0.247
		Erkek	602	30.06	6.69			
	Bilişsel Uygulamalar	Kadın	395	60.89	12.83	3.647	995	0.000*
		Erkek	602	57.88	12.66			
	Teknik Beceriler	Kadın	395	11.70	3.49	0.058	805.636	0.954
		Erkek	602	11.69	3.28			
Toplam Puanı	Kadın	395	102.15	20.34	1.912	995	0.056	
	Erkek	602	99.63	20.27				
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	Kadın	395	33.11	4.69	3.278	995	0.001*
		Erkek	602	32.05	5.19			
	Yapıya Yönelik Liderlik	Kadın	395	31.53	4.76	1.778	995	0.076
		Erkek	602	30.96	5.16			
	Dönüşümsel Liderlik	Kadın	395	29.59	5.30	1.375	995	0.169
		Erkek	602	29.11	5.52			
	Karizmatik Liderlik	Kadın	395	30.45	5.31	1.709	995	0.088
		Erkek	602	29.84	5.67			
	Toplam Puanı	Kadın	395	124.69	18.22	2.199	995	0.028*
		Erkek	602	121.96	19.81			

* $p<0,05$

Öğrencilerin cinsiyete göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Sosyal statü, teknik beceri, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt boyut puanlarının ve akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanının cinsiyete göre farklılıklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin bilişsel uygulama alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre bilişsel uygulama alt boyut puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin insana yönelik liderlik alt boyut puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin insana yönelik liderlik alt boyut puanı kadın öğrencilerden daha düşüktür.

Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanının cinsiyete göre farklılığının, istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) Kadın öğrencilerin liderlik envanteri toplam puanının erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 4.8. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

	Değişkenler	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	SS	F	p
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	İlköğretim/Ortaöğretim	832	29.84	6.73	0.318	0.728
		Lisans/Ön Lisans	157	30.08	6.79		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	28.25	8.75		
	Bilişsel Uygulamalar	İlköğretim/Ortaöğretim	832	59.34	12.78	1.426	0.241
		Lisans/Ön Lisans	157	57.89	12.80		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	54.25	15.39		
	Teknik Beceriler	İlköğretim/Ortaöğretim	832	11.65	3.38	0.474	0.623
		Lisans/Ön Lisans	157	11.94	3.29		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	11.63	3.58		
	Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Toplam Puanı	İlköğretim/Ortaöğretim	832	100.83	20.23	0.549	0.578
		Lisans/Ön Lisans	157	99.90	20.66		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	94.13	25.13		
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	832	32.45	5.05	0.105	0.901
		Lisans/Ön Lisans	157	32.61	4.96		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	32.00	4.54		
	Yapıya Yönelik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	832	31.14	4.97	0.183	0.833
		Lisans/Ön Lisans	157	31.38	5.29		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	31.63	4.60		
	Dönüşümsel Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	832	29.21	5.37	1.008	0.365
		Lisans/Ön Lisans	157	29.71	5.74		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	31.13	5.33		
	Karizmatik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	832	29.91	5.50	2.750	0.064
		Lisans/Ön Lisans	157	30.90	5.69		
		Yüksek Lisans/Doktora	8	32.25	5.20		
Liderlik Yönelim Envanteri Toplam Puanı	İlköğretim/Ortaöğretim	832	122.71	19.22	0.811	0.445	
	Lisans/Ön Lisans	157	124.60	19.35			
	Yüksek Lisans/Doktora	8	127.00	18.80			

Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre farklılıklarının, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.9. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler		Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	SS	F	p
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	İlköğretim/Ortaöğretim	806	29.83	6.90	0.613	0.542
		Lisans/Ön Lisans	181	29.90	6.15		
		Yüksek Lisans/Doktora	10	32.20	4.37		
	Bilişsel Uygulamalar	İlköğretim/Ortaöğretim	806	59.40	12.74	1.817	0.163
		Lisans/Ön Lisans	181	57.49	12.97		
		Yüksek Lisans/Doktora	10	61.40	14.03		
	Teknik Beceriler	İlköğretim/Ortaöğretim	806	11.69	3.32	0.895	0.409
		Lisans/Ön Lisans	181	11.64	3.59		
		Yüksek Lisans/Doktora	10	13.10	3.31		
	Toplam Puan	İlköğretim/Ortaöğretim	806	100.92	20.36	1.092	0.336
		Lisans/Ön Lisans	181	99.02	20.19		
		Yüksek Lisans/Doktora	10	106.70	19.90		
İnsana Yönelik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	806	32.53	5.10	0.591	0.554	
	Lisans/Ön Lisans	181	32.17	4.68			
	Yüksek Lisans/Doktora	10	33.50	4.77			
Yapıya Yönelik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	806	31.24	5.05	0.325	0.722	
	Lisans/Ön Lisans	181	30.91	4.88			
	Yüksek Lisans/Doktora	10	31.20	4.37			
Liderlik Yönelim Envanteri	Dönüşümsel Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	806	29.28	5.45	0.385	0.681
		Lisans/Ön Lisans	181	29.31	5.44		
		Yüksek Lisans/Doktora	10	30.80	3.77		
Karizmatik Liderlik	İlköğretim/Ortaöğretim	806	30.08	5.60	0.389	0.678	
	Lisans/Ön Lisans	181	30.02	5.26			
	Yüksek Lisans/Doktora	10	31.60	5.50			
Toplam Puan	İlköğretim/Ortaöğretim	806	123.13	19.52	0.330	0.719	
	Lisans/Ön Lisans	181	122.40	18.14			
	Yüksek Lisans/Doktora	10	127.10	15.55			

Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.10. Ailenin Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Ailenin Aylık Gelir Durumu	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Sosyal Statü	1000-3000TL ⁽¹⁾	429	29.66	6.77	4.237	0.005*	1-4 2-4 3-4
	3001-5000TL ⁽²⁾	320	29.60	6.37			
	5001-7000TL ⁽³⁾	150	29.49	6.68			
	7001TL ve üzeri ⁽⁴⁾	98	32.15	7.59			
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	1000-3000TL	429	59.25	12.10	0.697	0.554	-
	3001-5000TL	320	59.24	12.67			
	5001-7000TL	150	57.73	13.41			
	7001TL ve üzeri	98	59.78	15.19			
Teknik Beceriler	1000-3000TL	429	11.43	3.29	2.083	0.101	-
	3001-5000TL	320	11.78	3.49			
	5001-7000TL	150	11.93	3.32			
	7001TL ve üzeri	98	12.24	3.28			
Toplam Puan	1000-3000TL	429	100.35	19.68	1.286	0.278	-
	3001-5000TL	320	100.62	19.80			
	5001-7000TL	150	99.15	20.69			
	7001TL ve üzeri	98	104.17	23.86			
İnsana Yönelik Liderlik	1000-3000TL ⁽¹⁾	429	32.43	4.83	3.478	0.016*	2-4
	3001-5000TL ⁽²⁾	320	31.95	5.37			
	5001-7000TL ⁽³⁾	150	32.88	4.59			
	7001TL ve üzeri ⁽⁴⁾	98	33.70	5.14			
Yapıya Yönelik Liderlik	1000-3000TL	429	31.01	4.99	1.940	0.121	-
	3001-5000TL	320	31.02	5.05			
	5001-7000TL	150	31.31	4.64			
	7001TL ve üzeri	98	32.30	5.44			
Liderlik Yönelim Envanteri	1000-3000TL ⁽¹⁾	429	28.85	5.30	5.849	0.001*	1-4 2-4 3-4
	3001-5000TL ⁽²⁾	320	29.29	5.51			
	5001-7000TL ⁽³⁾	150	29.27	5.38			
	7001TL ve üzeri ⁽⁴⁾	98	31.38	5.44			
Karizmatik Liderlik	1000-3000TL ⁽¹⁾	429	29.71	5.52	4.847	0.002*	1-4 2-4
	3001-5000TL ⁽²⁾	320	29.85	5.48			
	5001-7000TL ⁽³⁾	150	30.42	5.59			
	7001TL ve üzeri ⁽⁴⁾	98	31.96	5.36			
Toplam Puan	1000-3000TL ⁽¹⁾	429	122.00	18.82	4.313	0.005*	1-4 2-4
	3001-5000TL ⁽²⁾	320	122.11	19.72			
	5001-7000TL ⁽³⁾	150	123.89	18.26			
	7001TL ve üzeri ⁽⁴⁾	98	129.34	19.90			

* $p<0.05$

Öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin bilişsel uygulama, teknik beceri, yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının ve akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanının aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin sosyal statü alt boyut puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aile aylık gelir durumları 7001TL ve üzeri olan öğrencilerin, diğer gelir gruplarından daha yüksek sosyal statü alt boyut puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin insana yönelik liderlik alt boyut puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aile aylık gelir durumları 3001-5000 TL olan öğrencilerin, insana yönelik liderlik alt boyut puanlarının, aile aylık gelir durumları 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aile aylık gelir durumu 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerin, diğer aile gelir gruplarındaki öğrencilerden daha yüksek dönüşümsel liderlik alt boyut puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aile aylık gelir durumları 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerin, aile aylık gelir durumu 1000-3000 TL ve 3001-5000 TL olan öğrencilere oranla daha yüksek karizmatik liderlik alt boyut puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanının, aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aile aylık gelir durumu 1000-3000 TL ve 3001-5000 TL olan öğrenciler, aile aylık gelir durumları 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerden daha düşük liderlik envanteri toplam puanına sahiptir.

Tablo 4.11. Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Liderlik Yönelim Envanteri ve Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Puanlarının Farklılığına Ait Analiz Sonuçları

	Değişkenler	Yaşanılan Yer	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	Köy/Kasaba	152	30.00	6.39	0.265	0.851	-
		İlçe	361	29.84	6.54			
		İl	217	29.54	7.27			
		Büyükşehir	267	30.07	6.82			
	Bilişsel Uygulamalar	Köy/Kasaba	152	59.20	12.41	1.479	0.219	-
		İlçe	361	59.69	12.46			
		İl	217	57.48	13.31			
		Büyükşehir	267	59.45	13.04			
	Teknik Beceriler	Köy/Kasaba	152	11.20	3.51	2.287	0.077	-
		İlçe	361	11.76	3.15			
		İl	217	11.51	3.42			
		Büyükşehir	267	12.04	3.50			
Toplam Puan	Köy/Kasaba	152	100.40	19.64	1.087	0.354	-	
	İlçe	361	101.30	19.88				
	İl	217	98.54	21.33				
	Büyükşehir	267	101.56	20.46				
Liderlik Yönelim Envanteri	İnsana Yönelik Liderlik	Köy/Kasaba	152	31.43	5.28	2.574	0.053	-
		İlçe	361	32.70	4.76			
		İl	217	32.65	5.07			
		Büyükşehir	267	32.60	5.14			
	Yapıya Yönelik Liderlik	Köy/Kasaba ⁽¹⁾	152	29.81	5.56	4.888	0.002*	1-2 1-4
		İlçe ⁽²⁾	361	31.57	4.56			
		İl ⁽³⁾	217	31.14	5.37			
		Büyükşehir ⁽⁴⁾	267	31.48	4.86			
	Dönüşümsel Liderlik	Köy/Kasaba	152	28.30	5.44	2.176	0.089	-
		İlçe	361	29.36	5.31			
		İl	217	29.53	5.73			
		Büyükşehir	267	29.61	5.30			
Karizmatik Liderlik	Köy/Kasaba ⁽¹⁾	152	28.61	5.56	4.819	0.002*	1-3 1-4	
	İlçe ⁽²⁾	361	30.09	5.53				
	İl ⁽³⁾	217	30.44	5.64				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	267	30.63	5.31				
Toplam Puan	Köy/Kasaba ⁽¹⁾	152	118.14	20.30	3.962	0.008*	1-2 1-4	
	İlçe ⁽²⁾	361	123.72	18.35				
	İl ⁽³⁾	217	123.76	20.10				
	Büyükşehir ⁽⁴⁾	267	124.32	18.73				

*p<0,05

Öğrencilerin yaşadıkları yer değişkenine göre liderlik yönelim envanteri ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarındaki farklılığı belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal statü, bilişsel uygulama, teknik beceri, insana yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarının ve akademik öz-yeterlik toplam puanının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılıklarının, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılığının, istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Köy/kasabada yaşayan öğrencilerin yapıya yönelik liderlik alt boyut

puanları, ilçede ve büyükşehirde yaşayan öğrencilerin puanlarından daha düşüktür. Büyükşehirde yaşayan öğrencilerin yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının ise, ilçede yaşayan öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının yaşadıkları yer değişkenine göre farklılığının, istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Köy/kasabada yaşayan öğrencilerin karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, ilde ve büyükşehirde yaşayan öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanlarının yaşadıkları yer değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Köy/kasabada yaşayan öğrencilerin liderlik yönelim envanteri toplam puanları, ilçede ve büyükşehirde yaşayan öğrencilerin puanlarından daha düşüktür.

Tablo 4.12. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ve Liderlik Yönelim Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi

		Liderlik Yönelim Envanteri					
		İnsana Yönelik Liderlik	Yapıya Yönelik Liderlik	Dönüşümsel Liderlik	Karizmatik Liderlik	Toplam Puan	
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	Sosyal Statü	r	0.421	0.458	0.506	0.479	0.510
		p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*
	Bilişsel Uygulamalar	r	0.441	0.483	0.472	0.447	0.503
		p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*
	Teknik Beceriler	r	0.339	0.387	0.426	0.395	0.424
		p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*
	Toplam Puan	r	0.474	0.521	0.536	0.506	0.557
		p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*

* $p<0,05$

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği ve liderlik yönelim envanteri puanları arasındaki ilişkiler, Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir.

Öğrencilerin sosyal statü ve bilişsel uygulama alt boyut puanları ile insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt

boyut puanları ve liderlik yönelim envanteri toplam puanı arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin teknik beceri düzeyleri ile insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyut puanları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı, dönüşümsel liderlik alt boyut puanları ve liderlik envanteri toplam puanı arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin akademik öz-yeterlik toplam puanı ile insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt boyut puanları ve liderlik yönelim envanteri toplam puanı arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.13. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Sosyal Statü Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	0.883	1.24	8.827	7.119	0.001*
İnsana Yönelik Liderlik	0.068	0.063	0.063	1.331	0.184
Yapıya Yönelik Liderlik	0.077	0.076	0.071	1.267	0.205
Dönüşümsel Liderlik	0.304	0.072	0.305	5.236	0.001*
Karizmatik Liderlik	0.111	0.070	0.114	1.978	0.048*

R=0.518; R²=0.265; F=90.917; *p=0.001; Durbin-watson=1.803; Tolerance ve VIF Değerleri: İnsana yönelik liderlik= 0.330, 3.027; Yapıya yönelik liderlik= 0.232, 4.315; Dönüşümsel liderlik= 0.217, 4.614; Karizmatik liderlik= 0.223, 4.476; Bağımsız değişkenler=İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik
Bağımlı değişken= Sosyal Statü

İnsana yönelik liderlik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyutları ile sosyal statü alt boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, sosyal statü alt boyut puanının %26,5'ini açıklamaktadır. Sosyal statü alt boyut puanının %73,5'i modele dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığını gösteren t değerleri; liderlik yönelim envanteri dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarının akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü alt boyutu üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. ($p < 0,05$). İnsana yönelik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarının sosyal statü alt boyut puanı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Standardize edilmiş regresyon katsayıları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisinin önem sırasının, dönüşümsel, karizmatik, yapıya yönelik ve insana yönelik liderlik şeklinde olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre, akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü alt boyut puanının yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Sosyal statü=8,883+0,304 x dönüşümsel liderlik + 0,111 x karizmatik liderlik + 0,068 x insana yönelik liderlik +0,077 x yapıya yönelik liderlik

Dönüşümsel liderlik bir birim artırıldığında sosyal statü alt boyut puanında 0,304'lük bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Karizmatik liderlik bir birim artırıldığında sosyal statü alt boyut puanında 0,111'lik bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Tablo 4.14. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Bilişsel Uygulamalar Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	0.922	2.37	17.522	7.394	0.001*
İnsana Yönelik Liderlik	0.106	0.121	0.099	2.071	0.039*
Yapıya Yönelik Liderlik	0.237	0.145	0.221	3.883	0.001*
Dönüşümsel Liderlik	0.198	0.139	0.199	3.393	0.001*
Karizmatik Liderlik	0.028	0.134	0.029	0.505	0.614

R= 0.507; R²=0.254; F=85.977; *p=0.001 Durbin-watson=2.003; Tolerance ve VIF Değerleri: İnsana yönelik liderlik= 0.330, 3.027; Yapıya yönelik liderlik= 0.232, 4.315; Dönüşümsel liderlik= 0.217, 4.614 Karizmatik liderlik= 0.223, 4.476 Bağımsız değişkenler=İnsana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik Bağımlı değişken= Bilişsel uygulamalar

İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyutları ile bilişsel uygulamalar alt boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, bilişsel uygulamalar alt boyut puanının %25,4'ünü açıklamaktadır. Bilişsel uygulamalar alt boyut puanının %74,6'sı modele dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığı gösteren t değerleri; liderlik yönelim envanteri insana yönelik, yapıya yönelik ve dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarının akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar alt boyutu üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($p<0,05$). Karizmatik liderlik alt boyut puanının bilişsel uygulamalar alt boyut puanı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Standardize edilmiş regresyon katsayıları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisinin önem sırasının, yapıya yönelik, dönüşümsel, insana yönelik ve karizmatik liderlik şeklinde olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre bilişsel uygulamalar alt boyut puanının yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Bilişsel uygulamalar=0,922 + 0,106 x insana yönelik liderlik + 0,237 x yapıya yönelik liderlik +0,198 x dönüşümsel liderlik + 0,028 x karizmatik liderlik

İnsana yönelik liderlik bir birim artırıldığında bilişsel uygulamalar alt boyut puanında 0,106'lık bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Yapıya yönelik liderlik bir birim artırıldığında bilişsel uygulamalar alt boyut puanında 0,237'lik bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Dönüşümsel liderlik bir birim artırıldığında bilişsel uygulamalar alt boyut puanında 0,198'lik bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Tablo 4.15. Liderlik Yönelim Envanteri Alt Boyut Puanlarının (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Teknik Beceriler Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	0.767	0.651	3.069	4.712	0,001*
İnsana Yönelik Liderlik	0.007	0.033	0.005	0.108	0.914
Yapıya Yönelik Liderlik	0.144	0.040	0.107	1.798	0.072
Dönüşümsel Liderlik	0.348	0.038	0.281	4.566	0.001*
Karizmatik Liderlik	0.078	0.037	0.064	1.065	0.287

R=0.434; R²=0.185; F=57.471; * p=0.001 Durbin-watson=1.943; Tolerance ve VIF Değerleri: İnsana yönelik liderlik = 0.330, 3.027; Yapıya yönelik liderlik= 0.232, 4.315; Dönüşümsel liderlik= 0.217, 4.614; Karizmatik liderlik = 0.223, 4.476
Bağımsız değişkenler=İnsana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik
Bağımlı değişken= Teknik beceriler

İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları ile teknik beceriler alt boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, teknik beceriler alt boyut puanının %18,5'ini açıklamaktadır. Teknik beceriler alt boyut puanının %81,5'i modele dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığını gösteren t değerleri; liderlik yönelim envanteri dönüşümsel liderlik alt boyut puanının akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler alt boyutu üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (p<0,05). İnsana yönelik, yapıya yönelik ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarının teknik beceriler alt boyut puanı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir (p>0,05). Standardize edilmiş regresyon katsayıları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisinin önem sırasının, dönüşümsel, yapıya yönelik, karizmatik ve insan yönelik liderlik şeklinde olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre teknik becerilerin yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Teknik beceriler=0,767 + 0,348 x dönüşümsel liderlik + 0,007 x insana yönelik liderlik +0,144 x yapıya yönelik liderlik + 0,078 x karizmatik liderlik

Dönüşümsel liderlik bir birim artırıldığında teknik beceriler alt boyut puanında 0,348'lik bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

Tablo 4.16. Liderlik Yönelim Envanteri Toplam Puanının Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği Toplam Puanı Üzerindeki Etkisine İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	t	p
Sabit	28.229	3.465	8.146	0.001*
Liderlik	0.588	0.028	21.145	0.001*

R= 0.557; R²=0.309; F=447.131; *p=0.001 Durbin-watson=1.824;
Bağımsız değişken= Liderlik yönelim envanteri
Bağımlı değişken= Akademik öz-yeterlik ölçeği

Liderlik yönelim envanteri toplam puanı ile akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Liderliğin akademik öz-yeterlik düzeyinin %30,9'unu açıkladığı belirlenmiştir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanının yordanmasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanı =28.229 + 0,588 x liderlik yönelim envanteri toplam puanı

Liderlik yönelim envanteri toplam puanı bir birim artırıldığında akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanında 0,588'lik bir artış sağlanacağı belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre liderlik özelliklerini ve akademik öz-yeterlik düzeylerini incelemektir.

Öğrencilerin üniversite değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut puanlarından dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik ve liderlik yönelim envanteri toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$) (Tablo 4.3.). Artvin Çoruh Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik ve liderlik yönelim envanteri toplam puanının Ondokuz Mayıs, Trabzon, Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden düşük olması, üniversitenin sosyo-kültürel yapısının diğer üniversitelere göre daha düşük düzeyde olması ile açıklanabilir. Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından insana yönelik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$) (Tablo 4.3.). Bu bulgular üzerinde, öğrencilerin iş hayatında yer almamasının etkisi olduğu söylenebilir. Çar (2013) öğrenim görülen üniversite değişkenine göre öğrencilerin sporun liderlik yönelimleri ölçüğü alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Öğrencilerin öğrenim görülen üniversite ve bölüm değişkenine göre akademik öz-yeterlik ölçüğü alt boyut ve toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$) (Tablo 4.3., 4.4.). Bu bulgu, spor yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerinin benzer müfredat görmeleri nedeniyle ortaya çıkmış olabilir. Duman (2018) öğrenim görülen üniversite değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik ölçüğü sosyal statü alt boyut puanında anlamlı bir farklılık olmadığını, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Pekel (2016) ise öğrenim görülen üniversite değişkenine göre spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçüğü toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Güney (2021) spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçüğü alt boyutlarından bilişsel uygulama alt boyut ve ölçek toplam puanında öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık

saptamıştır. Bu çalışmanın sonuçları, söz konusu araştırmanın bulgusu farklılık göstermektedir.

Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0,05$) (Tablo 4.4.). Spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik özellikleri beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir. Bu durum, liderlik konusunda daha fazla eğitim almış olmaları ve bunun sonucunda da merak duygularının artması ile araştırmaya yönelmeleri ile açıklanabilir. Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve liderlik yönelim envanteri toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu bulgu üzerinde, öğrencilerin iş hayatında yer almamasının etkisi olduğu söylenebilir. Kurtyemez (2021) spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından insana yönelik liderlik alt boyut ve envanterin toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlerken, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında anlamlı farklılık tespit edememiştir. Karataş (2017) öğrenim görülen bölüm değişkenine göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik alt boyut puanında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Bu çalışmanın bulgularının, Kurtyemez (2021) ve Karataş (2017)'in bulgularından farklılık gösterdiği görülmektedir. Düzgünce (2020) ve Direk (2020), öğrenim görülen bölüm değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı farklılık olmadığını rapor etmişlerdir.

Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik alt boyut ve toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$) (Tablo 4.5.). Bu durum, farklı sınıflarda öğrenim gören spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin benzer akademik öz-yeterliklere sahip olması ile açıklanabilir. Bilginer (2022) öğrenim görülen sınıf değişkenine göre spor lisesi öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmamızın bulguları söz konusu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bostan (2021) ergenlik çağındaki

bireylerde sınıf değişkenine göre akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, bilişsel uygulamalar alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Bu çalışmada, öğrenim görülen sınıf değişkenine göre liderlik yönelim envanteri dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptamıştır ($p<0,05$) (Tablo 4.5.). 3. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin dönüşümsel ve karizmatik liderlik özellikleri, 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir. Bu durum, öğrenim gördükçe dönüşümsel ve karizmatik liderlik özelliklerinin artması şeklinde değerlendirilebilir. Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarında ve envanter toplam puanında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0,05$). Bu durum üzerinde, öğrencilerin iş hayatında yer almamasının etkisi olabilir. Direk (2020) öğrenim görülen sınıf değişkenine göre spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelim envanteri yapıya yönelik liderlik alt boyut puanında anlamlı farklılık olduğunu, insana göre, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Düzgünce (2020) ve Gayretli (2019) ise öğrenim görülen sınıf değişkenine göre liderlik tarzları ve öz-liderlik davranışları alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı farklılık görülmediğini rapor etmiştir.

Yaş değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.6.). Bu bulgu, öğrenci yaş aralıklarının birbirine yakın olmasından kaynaklanmış olabilir. Topçuoğlu (2018), Atar (2019), Türkekul (2019) ve Bayraktar (2021) yaş değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Yapılan çalışmaların sonuçları da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Yaş değişkenine göre öğrencilerin, liderlik yönelim envanteri alt boyut ve envanter toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.6.). Gündoğdu (2014), Arslan (2020), Direk (2020) ve Düzgünce (2020) yaş değişkeninin liderlik özelliklerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın bulguları, söz konusu çalışma sonuçlarını

destekler niteliktedir. Aygün (2018) yaş değişkenine göre buz hokeyi sporcularının liderlik yönelim envanteri insana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu rapor etmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar alt boyut puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.7.). Kadın öğrencilerin bilişsel uygulamalar puanı erkek öğrencilerden daha yüksektir. Yaşamlarında daha fazla sorunla karşılaşması ve bu sorunları çözme yollarının farklı olması, kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek bilişsel uygulamalar puanı almalarında etkili olmuş olabilir. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, teknik beceriler alt boyut ve ölçek toplam puanlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Bu sonuç, kadın ve erkek öğrencilerin katılmış oldukları sportif aktivitelerdeki teknik becerilerinin benzer olması ile açıklanabilir. (Tablo 4.7.). Biricik (2015) ve Kural (2018) cinsiyet değişkenine göre akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulama alt boyut puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu, sosyal statü, teknik beceriler alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık görülmediğini rapor etmiştir. Söz konusu çalışmaların bulguları, bu araştırmanın bulgularına benzerlik göstermektedir. Tekeli (2017) cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi öğretmeni adaylarının sosyal statü alt boyut puanında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Araştırmamızın bulguları, bu çalışmanın sonuçlarını desteklememektedir. Günkaya (2021) cinsiyet değişkenine göre spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmanın sonuçları ile bu araştırmanın bulguları arasında farklılık olduğu görülmektedir

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.7.). Bulgulara göre, kadın öğrencilerin insana yönelik liderlik özellikleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Bu durum, kadınların insanlarla olan ilişkisinin, yaklaşım ve tutumunun daha iyi olmasından kaynaklanabilir. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim envanteri

dönüşümsel, karizmatik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Bu durum, hem erkek hem de kadın öğrencilerin sorumluluk almaktan çekinmemeleri, kriz durumunda süreci başarılı yönetmeleri, analiz ve organizasyon becerilerinin benzer olması ile açıklanabilir. Aygün (2018) cinsiyet değişkenine göre buz hokeyi sporcularının liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik alt boyut puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir. Söz konusu araştırmanın bulgusu bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Çar (2013) cinsiyet değişkenine göre spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik yönelim envanteri alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlamamıştır. Çetintaş (2019), Karataş (2017) ve Gündoğdu (2014) cinsiyet değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut ve envanter toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını rapor etmişlerdir. Bu sonuçlar, araştırmamızın bulguları ile farklılık göstermektedir.

Anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.8, 4.9.). Bu durum, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumundaki farklılıkların ölçek puanlarında farklılaşmaya neden olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Şeker (2019), Türkekul (2019), Kural (2018) ve Bayraktar (2021) anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu araştırmanın bulguları söz konusu araştırmaların bulgularına benzerlik göstermektedir. Tekeli (2017) anne eğitim durumu değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, Tekeli (2017)'nin bulgularını desteklemektedir. Bostan (2021) anne eğitim durumu değişkenine göre ergenlik çağındaki bireylerin akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, bilişsel uygulamalar alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu, teknik beceriler alt boyut puanında ise anlamlı farklılık olmadığını rapor etmiştir. Bilginer (2022) anne eğitim durumu değişkenine göre spor lisesi öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler alt boyut puanında anlamlı farklılık belirlerken, sosyal statü, bilişsel uygulamalar alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık görülmediğini ortaya koymuştur. Duman (2018)

anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, teknik beceriler alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görüldüğünü, buna karşın bilişsel uygulamalar alt boyut puanında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Söz konusu çalışmaların bulguları, bu çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim envanteri alt boyut puanları ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.8., 4.9.). Bu sonuç doğrultusunda, öğrenci ebeveynlerinin lider ruhlu bireyler olmadıkları ifade edilebilir. Topçu (2021), Çakıcı (2019) ve Varol (2020) anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını rapor etmişlerdir. Kurtyemez (2020) ve Karataş (2021) ise anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmişlerdir.

Aile aylık gelir durumu değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü alt boyut puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.10.) Aile aylık gelir durumu 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerin sosyal statü alt boyut puanı, diğer gelir gruplarındaki öğrencilerin puanlarından daha yüksektir. Elde edilen bulgulara göre, aile aylık geliri daha yüksek olan öğrencilerin, diğer gelir gruplarına göre daha fazla imkâna sahip olmasının sosyal statü düzeyini farklılaştırabileceği sonucuna ulaşılabilir. Aile aylık gelir durumu değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar, teknik beceriler alt boyut puanlarında ve ölçek toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farka belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.10.). Bu durum, öğrenci aile aylık gelir durumlarının bilişsel ve teknik beceri düzeylerinde farklılaşmaya yol açmadığını ortaya koyar niteliktedir. Kural (2018), Atar (2019), Türkekul (2019) ve Bilginer (2022) aile aylık gelir durumu değişkeninin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut puanları ve ölçek toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığını rapor etmişlerdir. Biricik (2015) yapmış olduğu çalışmada aile aylık gelir durumu değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir. Tekeli (2017) aile aylık gelir durumu değişkenine göre

öğrencilerin akademik öz yeterlik ölçeği sosyal statü ve teknik beceriler alt boyut puanlarında anlamlı farklılık olmadığını, buna karşın bilişsel uygulamalar alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık olduğunu rapor etmiştir.

Aile aylık gelir durumu değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim ölçeği yapıya yönelik liderlik alt boyut puanında anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.10.). Bu durum, aile aylık gelir durumunun yapıya yönelik liderlik puanlarında farklılık oluşturmadığı şeklinde ifade edilebilir. Bu araştırmada, insana yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik, karizmatik liderlik alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.10.). Aile aylık geliri 7001 TL ve üzeri olan öğrencilerin insana yönelik, dönüşümsel, karizmatik liderlik alt boyut puanı ve ölçek toplam puanı, diğer gelir gruplarında yer alan öğrencilerin puanlarından daha yüksektir. Bu bulgu, gelir durumunun artmasıyla birlikte öğrencilerin insanlarla ilişkisinin artması, sürekli gelişen ve değişen topluma kolay uyum sağlaması, çevresindeki insanlar tarafından kendisine daha fazla saygı, sevgi ve güven duyulması gibi durumlardan kaynaklanmış olabilir. Kurtyemez (2020) aile aylık gelir durumu değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Bu araştırmanın bulguları, Kurtyemez (2020)'nin sonuçlarına benzerlik göstermektedir. Varol (2020), Çar (2013), Çakıcı (2019), Topçu (2021) ve Cansoy (2015) aile aylık gelir düzeyine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık görülmediğini rapor etmişlerdir. Bu çalışmanın bulguları, söz konusu çalışmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Yaşanılan yer değişkenine göre öğrencilerin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. ($p>0,05$). (Tablo 4.11.) Bu bulgu, gelişen teknolojiyle bilgiye erişimin kolaylaşması, eğitimde fırsat eşitliğinin artmasından kaynaklanmış olabilir. Topçuoğlu (2018) ve Bayraktar (2021) yaşanılan yer değişkenine göre akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Tekeli (2017) yaşanılan yer değişkenine göre, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını, sosyal statü alt boyut puanında ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık görüldüğünü rapor etmiştir. Şeker (2019)

yaşanılan yer değişkenine göre, üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Yaşanılan yer değişkenine göre öğrencilerin liderlik yönelim ölçeği insana yönelik ve dönüşümsel liderlik alt boyut puanlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 4.11.). Bu durum, öğrencilerin çevreleriyle iletişiminin beklenen seviyede olmamaları ve değişen toplumsal şartlara uyum sağlamakta zorluk yaşamaları ile bağlantılı olabilir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, liderlik yönelim ölçeği yapıya yönelik, karizmatik liderlik alt boyut ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.11.). İlçede yaşayan öğrencilerin yapıya yönelik liderlik özellikleri, köy/kasaba, il ve büyükşehirde yaşayan öğrencilere göre daha yüksektir. Bu durum, ilçede yaşayan öğrencilerin iş hayatında daha fazla yer almaları neticesinde yapı odaklı işverenlerle daha çok çalışmasından kaynaklanabilir. Yücel (2011), Çar (2013), Arslan (2020) ve Karataş (2021) yaşanılan yer değişkenine göre liderlik yönelim envanteri alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı farklılık olmadığını rapor etmişlerdir. Araştırmamızda liderlik yönelim envanteri yapıya yönelik ve karizmatik liderlik alt boyut ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu bakımdan araştırmamızın bulguları, söz konusu çalışmaların bulgularından farklılık göstermektedir.

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin akademik öz-yeterlik puanları ile liderlik yönelim envanteri puanları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4.12.). Akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler alt boyut puanı ile liderlik yönelim envanteri insana yönelik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puanları arasında düşük düzeyde ve pozitif, diğer akademik öz-yeterlik alt boyut puanları ve liderlik yönelim envanteri alt boyut puanları arasında orta ise düzeyde ve pozitif ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu bulgu, spor yükseköğretim kurumu öğrencilerinin liderlik özelliklerinin, akademik öz-yeterlik düzeyleri ile bağlantılı olabileceği şeklinde ifade edilebilir. Uslu (2018) üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut ve toplam puanı ile öğrenci liderliği ölçeği alt boyut ve toplam puanı arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu çalışmanın bulguları, söz konusu çalışmanın sonuçları ile akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler alt boyut puanı ile liderlik yönelim envanteri insana yönelik ve yapıya yönelik liderlik alt boyut puanı arasındaki ilişki açısından farklılık, akademik öz-

yeterlik ölçeği sosyal statü ve bilişsel uygulamalar alt boyut puanı ile liderlik yönelim envanteri dönüşümsel, karizmatik liderlik ve envanter toplam puanı arasındaki ilişki bakımından benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin liderlik yönelim envanteri puanlarının akademik öz-yeterlik ölçeği alt boyut puanları üzerindeki etkisi, çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Analiz bulgularına göre, liderlik yönelim envanteri insana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları ile akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler alt boyut puanları arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$) (Tablo 4.13., 4.14., 4.15.). İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, sosyal statü alt boyut puanındaki varyansın %26,5'ini açıklamaktadır. Sosyal statü alt boyut puanındaki varyansın %73,5'i çalışmaya dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır. İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, bilişsel uygulamalar alt boyut puanındaki varyansın %25,4'ünü, açıklamaktadır. Bilişsel uygulamalar alt boyut puanındaki varyansın %74,6'sı çalışmaya dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır. İnsana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanları, akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler alt boyut puanındaki varyansın %18,5'ini açıklamaktadır. Teknik beceriler alt boyut puanındaki varyansın %81,5'i çalışmaya dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Bu durum, öğrencilerinin liderlik özelliklerinin, akademik öz-yeterlik düzeylerini olumlu etkileyebileceğini ortaya koymaktadır.

Liderlik yönelim envanteri toplam puanının, akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanındaki varyansın %30,9'unu açıkladığı belirlenmiştir. Akademik öz-yeterlik ölçeği toplam puanındaki varyansın %69,1'i çalışmaya dahil edilmeyen diğer değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, öğrencilerin, liderlik özelliklerini ön plana çıkaracak çalışmalarda yer almasının, akademik öz-yeterlik düzeylerini olumlu etkileyebileceği ifade edilebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre liderlik özellikleri ve akademik öz-yeterlik düzeyleri incelendiğinde, öğrenim görülen üniversiteye göre insana yönelik, yapıya yönelik liderlik ve akademik öz-yeterlik düzeylerinde anlamlı farklılık saptanmamıştır. Öğrenim görülen üniversiteye göre dönüşümsel, karizmatik liderlik ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür.

Öğrenim görülen bölüme göre, öğrencilerin insana yönelik, yapıya yönelik liderlik, ölçek toplam puanı ve akademik öz-yeterlik puanlarında anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Öğrenim görülen bölüme göre, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre, öğrencilerin insana yönelik ve yapıya yönelik liderlik, ölçek toplam puanı ve akademik öz-yeterlik puanlarında farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Dönüşümsel ve karizmatik liderlik puanlarında öğrenim görülen bölüme göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Yaş, anne ve baba eğitim durumlarına göre öğrencilerin liderlik özellikleri ve akademik öz-yeterlik düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar belirlenmemiştir.

Cinsiyete göre, öğrencilerin liderlik yönelim envanteri yapıya yönelik, dönüşümsel, karizmatik liderlik ve akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü, teknik beceriler ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Cinsiyete göre, liderlik yönelim envanteri insana yönelik liderlik ve envanter toplam puanlarında ve akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Aile aylık gelir durumlarına göre, öğrencilerin liderlik yönelim envanteri yapıya yönelik liderlik alt boyut puanı ile akademik öz-yeterlik ölçeği bilişsel uygulamalar, teknik beceriler ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Aile aylık gelir durumuna göre, liderlik yönelim ölçeği insana yönelik, dönüşümsel, karizmatik liderlik, ölçek toplam puanlarının ve

akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü puanlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Yaşanılan yere göre, liderlik yönelim envanteri insana yönelik, dönüşümsel liderlik ve akademik öz-yeterlik ölçeği puanlarında anlamlı farklılık oluşmadığı belirlenmiştir. Liderlik yönelim envanteri yapıya yönelik, karizmatik liderlik ve ölçek toplam puanlarının yaşanılan yere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Korelasyon analizinin sonuçlarına göre, öğrencilerin liderlik özellikleri ile akademik öz-yeterlikleri arasında orta düzeyde, pozitif anlamlı ilişki belirlenmiştir. Akademik öz-yeterlik ölçeği teknik beceriler puanının, liderlik yönelim envanteri insana, yapıya yönelik ve karizmatik liderlik puanları ile düşük düzeyde, pozitif anlamlı, dönüşümsel liderlik ve ölçek toplam puanı ile orta düzeyde, pozitif anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü ve bilişsel uygulamalar puanları ile liderlik yönelim ölçeği insana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik puanları arasındaki ilişkinin orta düzeyde, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Liderlik yönelim envanteri, insana yönelik, yapıya yönelik, dönüşümsel ve karizmatik liderlik alt boyut puanlarının, akademik öz-yeterlik ölçeği sosyal statü alt boyut puanındaki varyansın %26,5'ini, bilişsel uygulamalar alt boyut puanındaki varyansın %25,4'ünü, teknik beceriler alt boyut puanındaki varyansın %18,5'ini açıkladığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerdeki sosyo-kültürel yapıların ve gelişimlerine daha fazla katkı sağlayacak aktivitelerin sayısı arttıkça liderlik özellikleri de bu durumdan olumlu yönde etkilenebilecektir. Öğrencilerin aile gelir seviyesindeki artış, öğrencinin liderlik ve akademik öz-yeterlik özelliklerinde olumlu etki yaratabilir. İl ve ilçelerde yaşayan öğrencilerin sosyo-kültürel imkanların ve sorumluluklarının daha fazla olmasından dolayı liderlik özelliklerinin daha iyi olabileceği ifade edilebilir.

6.2. Öneriler

Liderlik özellikleri ve akademik öz-yeterlikle ilgili yapılacak araştırmalara fayda sağlayacağı düşünölen önerileri aşağıda verilmiştir:

- Gelecekte yapılacak çalışmaların örnekleme grubu daha geniş tutularak katılımcı ve kurum sayısı artırılabilir.
- Veri toplama işlemi yalnızca internet üzerinden değil, yüz yüze görüşme yoluyla daha kapsamlı ve açıklayıcı şekilde uygulanabilir.
- Liderlik özellikleri ve akademik öz-yeterlik ile ilgili olarak yapılacak çalışmalar, bireysel ya da takım sporlarında mücadele eden sporculara, milli sporculara ve antrenörlere uygulanabilir.
- Araştırma, yalnızca spor yükseköğretim kurumu öğrencilerine değil, mesleki açıdan liderlik özelliğinin önemli olduğu önlisans ve lisans öğrenimi veren programlarda öğrenim gören öğrencilere de uygulanabilir.
- Bu araştırma, liderlik özelliği yüksek olan oyuncular başarı üzerinde etkin rol oynayabileceği için, takım sporlarında mücadele eden oyuncular üzerinde de uygulanabilir.

KAYNAKLAR

- Akçakaya M. (2010). 21.Yüzyılda Yeni Liderlik Anlayışı. Ankara: Adalet Yayınevi. S:208.
- Akşit H. (2010). Yönetim ve Yöneticilik. İstanbul: Kumsaati Yayınları. S:110.
- Ardıç K. Toplam kalite yönetiminde liderlik anlayışı. 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu, İstanbul, Özet Kitabı, 1997; 45.
- Arıkanlı A, Ulubaş B. (2004). Yönetim Fonksiyonları ve Yönetici Davranışları. Ankara: Tarım Köy İşleri Bakanlığı Yayınları. S:63.
- Arslan A. (2020). Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Duygusal Zekâ ve Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Atar E. (2019). Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterlik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Ay C. Liderlik ve örgüt kültürü. 21.Yüzyılda Liderlik Sempozyumu, İstanbul, Özet Kitabı 1997; 79.
- Aygün A. (2012). Yöneticilerin Liderlik Davranışlarının Çalışanların Örgütsel Bağlılıklarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Aygün M. (2018). Buz Hokeyi Sporcularının Duygusal Zekâ ve Liderlik Özelliklerinin Sportif Sürekli Kendine Güven Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bandura A. (1977). Self-efficacy. Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84 (2), 191.
- Bandura A. (1994). Self-Efficacy. V.S. Ramachaudran Encyclopedia of Human Behavior. New York: Academic Press. S:71-81.
- Bandura A. (1997). Self-Efficacy. The Exercise of Control. New York: W. H. Freeman And Company. S:80-160.
- Barutçugil İ. (2014). Liderlik. İstanbul: Kariyer Yayıncılık. S:86.

- Başaran İE. (2004). Yönetimde İnsan İlişkileri. Ankara: Nobel Yayınları. S:69-86.
- Baymur F. (1994). Genel Psikoloji. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevi. S:34-35.
- Bayraktar S. (2021). Spor Eğitimi Alan ve Almayan Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterlikleri ile Benlik Saygılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Bıkmaz FH. (2004). Öz-Yeterlik İnançları. Kuzgun Y, Deryakulu D. (Ed.) Eğitimde Bireysel Farklılıklar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. S: 289-308.
- Bıkmaz FH. (2006). Öz-Yeterlilik İnançları. Ankara: Nobel Yayın. S: 291-316.
- Bilginer B. (2022). Spor Lisesi Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Aydın İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Birekul M. (2014). Özel öğretim kurumlarında okul müdürlerinin liderlik rollerinin eğitim öğretime etkisi. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 5 (24), 1652-1671.
- Biricik YS. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bolman LG, Deal TE. (1991). Leadership and management effectiveness: A multiframe, multi-sector analysis. *Human Resource Management*, 30, 509-534.
- Bostan M. (2021) Ergenlerde Yaşam Doyumu Akademik Öz Yeterlilik ve Ebeveyn Kabul Reddi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Cansoy R. (2015). Türkiye'de Ortaöğretim Okullarındaki Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Celep C. (2004). Dönüşümsel Liderlik. Ankara: Anı Yayıncılık. S:24.
- Chelladurai P, Saleh SD. (1980). Diemention of leader behavior in sports. Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2 (1), 39.
- Cihan AK. (2016). Farabi'nin savaş teorisi. *Diyanet İlmî Dergisi*, 52(1), 167-180.

- Çakıcı HA. (2019). Amatör Futbolcuların Liderlik Özellikleri ile Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çar B. (2013). Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Liderlik Özelliklerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çetin NG, Beceren E. (2007). Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Dergisi*, (5), 122.
- Çetintaş Y. (2019). Karate Antrenörlerinin Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Çubukçu Z, Girmen P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz-yeterlik algılarının belirlenmesi. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 58-74.
- Deliveli Ö. (2010). Yönetimde Yeni Yönelimler Bağlamında Lider Yöneticilik. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Dengiz M. (2000). Takım Çalışması Teknikleri. Ankara: AcademyPlus Yayınevi. S:224.
- Dereli M. (2003). A Survey Research of Leadership Styles of Elementary School Princiapls. Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Dever A. (2010). Spor Sosyolojisi. İstanbul: Başlık Yayınları. S: 23.
- Dinler Ç. (2018). Yöneticilik ve Liderlik Arasındaki Temel Farklar ve Atatürk'ün Liderliği Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Avrasya Üniversitesi, Trabzon.
- Direk O. (2020). Spor Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Örgütsel Bağlılık ve Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Duman T. (2018) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Akademik Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Dural B. (2002). Atatürk'ün Liderlik Sırları. İstanbul: Okumuş Adam Yayıncılık. S:32-33.

- Düzgünce A. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Liderlik Tarzlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Ekici G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 (43), 174-185.
- Eren E. (2003). Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar). İstanbul: Beta Yayınları. S:527.
- Erkutlu HV. (2014). Liderlik Kuramlar ve Yeni Bakış Açılıarı. Ankara: Efil Yayınevi. S:1-4.
- Gayretli Z. (2019). Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Spor Yöneticisi Adaylarının Öz Liderlik Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Genç N. (2007). Yönetim ve Organizasyon-Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar. Ankara: Seçkin Yayınevi. S:132.
- Gordon D. (2003). Leader Effectiveness Training (O. Aytolu, Çev.). İstanbul: Çağaloğlu Yayınevi. S:13-16.
- Gül H, Çöl G. (2003). Atıf teorisinde belirtilen karizmatik lider özelliklerinin üçlü örgütsel bağlılık modeliyle ilişkileri üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (17), 165.
- Gündoğdu F. (2014). Spor Yöneticilerinin Liderlik Özellikleri ile Sporun Yaygınlaştırılması Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güney C. (2021). Spor Bilimleri Alanında Yükseköğrenim Gören Öğrencilerde Akademik Öz Yeterlik ve Akademik Başarı İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Günkaya G. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Egzersize Yönelik Davranış Düzenleme Durumları ile Akademik Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Karasar N. (2009). Bilimsel Araştırma Teknikleri. Ankara: Nobel Yayınları. S:77.

- Karataş EÖ. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve Öz Güven Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karataş N. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Keçecioğlu T. (2003). Lider Liderlik. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları. S:12
- Koçel T. (2001). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Yayınevi. S:22.
- Koçel T. (2007). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım. S:450-453.
- Kural V. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Akademik Öz-Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Kurtyemez H. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ile Başarı Yönelimleri Arasındaki İlişki: Samsun İl Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kuru GÇ. (2018). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Martens M. (1987). Science, knowledge and sport psychology. *The Sport Psychologist*, 1 (1), 29-55.
- Millburg SN (2009). The Effects of Environmental Risk Factors on At-Risk Urban High School Students' Academic Self-Efficacy. Unpublished Phd Thesis, University of Cincinnati, Ohio.
- Naktiyok A. (2009). Bilgi temelli örgüt oluşturmada yöneticilerin kalite liderliğine uygun davranışlarının rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 253-276.
- Northouse PG. (2001). Leadership Theory And Practice. Chicago: Sage Publication. S:131.

- Otacıoğlu SG. (2008). M¼zik ¼đretmenliđi Okul Deneyimi I uygulamalarına katılan ¼đretmen adaylarının ¼z etkililik-yeterlilik d¼zeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet ¼niversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 163-170.
- Owen SV, Froman, RD. (1988). Development of a college academic self efficacy scale. Annual Meeting of the National Council on Measurement in Education. New Orleans, Proceedings Book, 1988.
- ¼nc¼ H. (2012). Akademik ¼z-yeterlik ¼lçeđinin T¼rkçe'ye uyarlanması. *Ahi Evran ¼niversitesi Kırşehir Eğitim Fak¼ltesi Dergisi*, 13 (1), 183-206.
- ¼zdenk S. (2015). Bireysel ve Takım Sporuyla Uğraşan Sporcular ile Spor Yapmayan Bireylerin Duygusal Zeka ve Liderlik ¼zelliklerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi ¼niversitesi, Ankara.
- ¼zerkan KN. (2004). Spor Psikolojisine Giriş. Ankara: Nobel Yayınevi. S:136.
- ¼zkaya OM. (2000). Bir Lider Olarak Vehbi Koç. Doktora Tezi, Aydın Adnan Menderes ¼niversitesi, Aydın.
- Pajares F. (2002). Gender and perceived self-efficacy in self-regulated learning. *Theory into Practice*. 41 (2), 116-125.
- Pekel A. (2016). Spor Y¼neticiliđi B¼l¼m¼nde ¼đrenim G¼ren ¼đrencilerin Akademik ¼z Yeterlilikleri ve ¼niversite Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Y¼ksek Lisans Tezi, Erciyes ¼niversitesi, Kayseri.
- Pintrich PR, De Groot EV. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33-40.
- Sadullah ¼. Liderlik tarzları ve deniz harp okulu son sınıf ¼đrencilerinin liderlik profili. 21. Y¼zyılda Liderlik Sempozyumu, İstanbul, ¼zet Kitabı, 1997; 108.
- Sarıoğlu US, Uğur U. (2014). Y¼neticilik ve liderlik ayırımında kişisel farklılıkların rol¼. *Organizasyon ve Y¼netim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 132.
- Savcı İ. (1999). ¼rg¼t ve Birey. Ankara: Dizgi Fotokopi Ofset. S:111-114.

- Schunk DH, Pajares F. (2001). The Development of Academic Self-Efficacy. Wigfield A, Eccles J. (Ed.) Development of Achievement Motivation. San Diego: American Press. S: 15-32.
- Soffa SJ. (2006). Inspiring Academic Confidence in the College Classroom: An Investigation of Features of the Classroom Experience That Contribute to the Academic Self-Efficacy of Undergraduate Women Enrolled in Gateway Courses. Unpublished Phd Thesis, University of Wisconsin, Madison.
- Soydemir S, Özdaşlı K, Alparslan AM. (2014). Görev ve insan odaklı liderlik algılamasının vatandaşa yönelik prososyal hizmet davranışlarına etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 65-66.
- Şahin A. (2000). Başarı ve Mutluluk İçin Yönetici Liderlik. Ankara: Dolunay Yayınları. S:81-82.
- Şahin AE. (2004). Öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5 (8), 59.
- Şeker E. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ile Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Şimşek MŞ, Akgemci T, Çelik A. (2008). Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış. Ankara: Gazi Kitabevi. S:245-268.
- Tabachnick BG, Fidell LS. (2013). Using Multivariate Statistics. Boston: Pearson. S: 12.
- Tahiroğlu F. (2004). İşte Başarı. İstanbul: Hayat Yayıncılık. S:78.
- Tekeli ŞC. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adayları ile Diğer Öğretmen Adaylarının Sosyal Görünüş Kaygısı ve Akademik Öz-Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Topçu S. (2021). Ortaöğretim Öğrencilerinin Liderlik ve Özerk-Bağımlı Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

- Topçuoğlu N. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Üniversite Yaşam Kaliteleri ile Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Töremen F, Karakuş M. (2008). Okul yönetiminde kolaylaştırıcı liderlik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(6), 6-19.
- Türk Dil Kurumu. (2014). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türkekul K. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Ulukan M. (2006). Futbolcuların Kulübe Bağlılıklarında Antrenörlerin Liderlik Özelliklerindeki Rolü. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Uslu T. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Liderlik, Akademik Özyeterlik ve Okula Yabancılaşma Algıları (Erzincan Üniversitesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ünal M. (2012). Bilgi çağında değişim ve liderlik. *Marmara Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(1), 297-310.
- Üşenmez S. (2004). Hava Harp Okulunda Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi Liderlik Davranışlarının Öğrenci Gözüyle Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Varol İ. (2020). Sporcuların Liderlik Özellikleri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Weinberg RS, Gould D. (1999). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Champaign: Human Kinetics. S:52
- Yeşilyurt P. (2007). Türk ve İtalyan Yöneticilerinin Liderlik Tarzları: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Türk-İtalyan Ortak Girişimlerinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yetim A. (1996). Spor yönetiminde liderlik. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 89.

- Yücel Y. (2011). Orta Öğretim (Lise) Kurumlarında Eğitim Gören, Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Liderlik Özelliklerinin Araştırılması (Kars Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Yüksel Ö. (1981) İnsan Kaynakları Yönetimi. Ankara: Gazi Yayınları. S:175-178.
- Zel U. (2001). Kişilik ve Liderlik. Ankara: Seçkin Yayıncılık. S:94.
- Zel U. (2006). Kişilik ve Liderlik (Evrensel Boyutlarıyla Yönetimsel Açıdan Araştırmalar, Teoriler ve Yorumlar). Ankara: Seçkin Yayınevi. S:34.
- Zel U. (2011). Kişilik Liderlik. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. S:109.
- Zimmerman BJ. (1995). Self-Efficacy and Educational Development. Bandura A. (Ed.) Self-Efficacy in Changing Societies. New York: Cambridge University. S: 202-231.
- Zimmerman BJ. (2000). Self-efficacy. An essential motive to learn. *Journal of Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Onayı

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
24/03/2021	03	2021-59

KARAR NO: 2021-59

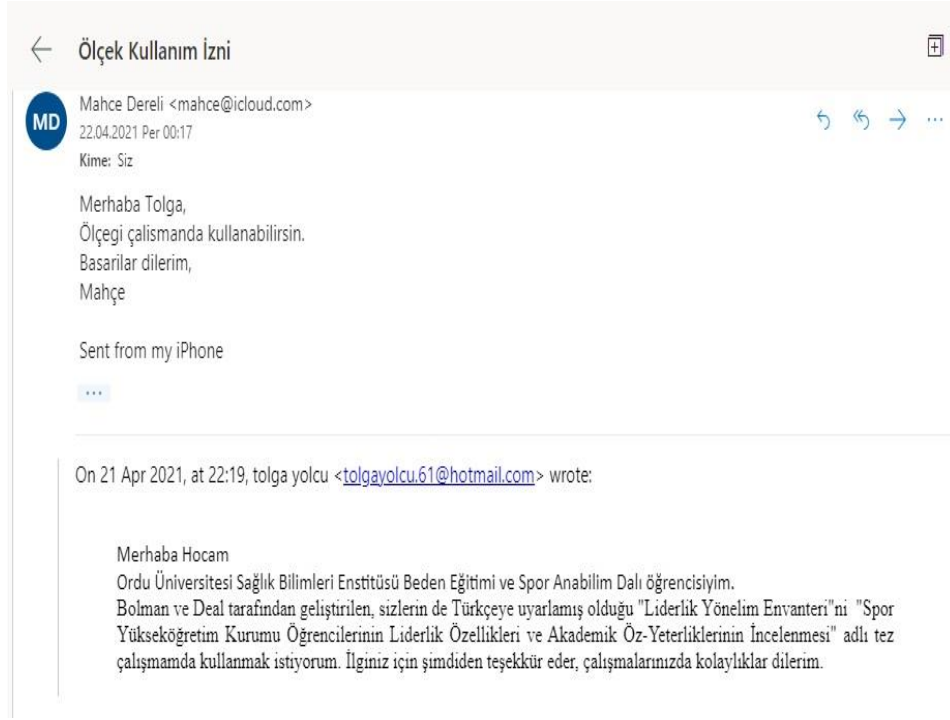
Dr. Öğr. Üyesi Burcak CEVAHİRCİOĞLU'nun "Spor Yükseköğretim Kurumu Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ve Akademik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi" başlıklı çalışması etik yönden incelendi.

Dr. Öğr. Üyesi Burcak CEVAHİRCİOĞLU'nun "Spor Yükseköğretim Kurumu Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ve Akademik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmasının etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

ASLI GİBİDİR
24/03/2021

Doç. Dr. Hasan Hüseyin MUTLU
Başkan

Ek-2: “Liderlik Yönelim Envanteri” Kullanım İzni

Ek-3: “Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği” Kullanım İzni

← Ölçek Kullanım İzni 2

Tolga bey mrh,
İstemiş olduğunuz ölçeği ve makalesini ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.
İyi günler

*Prof. Dr. Gülay Ekici
Gazi University
Gazi Education Faculty
Department of Educational Sciences
06500 Besevler-Teknikokullar Ankara, Türkiye
E-mail:
gulayekici@yahoo.com & gekici@gazi.edu.tr
Fax:+90 312-2120059
Telephone:+90 312-2121764*

...

On Wednesday, March 3, 2021, 10:03:31 AM GMT+2, tolga yolcu <tolgayolcu.61@hotmail.com> wrote:

Merhaba Hocam
Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı öğrencisiyim.
Owen ve Froman tarafından geliştirilen, sizlerin de Türkçeye uyarlanmış olduğu "Akademik Öz-yeterlik Ölçeği"ni "Spor Yükseköğretim Kurumu Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ve Akademik Öz-yeterliklerinin İncelenmesi" adlı tez çalışmamda kullanmak istiyorum. İlginiz için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Ek-4: Kişisel Bilgi Formu

ÖLÇEK FORMU

Sayın Katılımcı

Bu ölçek, Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda "Spor Yükseköğretim Kurumu Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri ve Akademik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında kullanılacaktır. Ölçeği doldurmak için ayıracağınız süre ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Burcak CEVAHİRCİOĞLU
İletişim: burkaycevahircioglu@odu.edu.tr

Tolgahan YOLCU
Yüksek Lisans Öğrencisi
İletişim: tolgayolcu.61
@hotmail.com

BÖLÜM I- KİŞİSEL BİLGİLER

1. **Üniversite:** ..... Üniversitesi
2. **Bölümünüz :** ( ) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ( ) Antrenörlük Eğitimi ( ) Spor Yöneticiliği
3. **Sınıfınız :** ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4
4. **Yaşınız:** ( ) 17-20 ( ) 21 -24 ( ) 25-28 ( ) 29 ve üzeri
5. **Cinsiyetiniz :** ( ) Kadın ( ) Erkek
6. **Annenizin Eğitim Durumu:**
( ) İlköğretim/Ortaöğretim ( ) Lisans/Ön Lisans ( ) Yüksek Lisans/Doktora
7. **Babanızın Eğitim Durumu:**
( ) İlköğretim/Ortaöğretim ( ) Lisans/Ön Lisans ( ) Yüksek Lisans/Doktora
8. **Ailenizin Aylık Gelir Durumu:**
( ) 1000-3000TL ( ) 3001-5000TL ( ) 5001-7000TL ( ) 7001TL ve üzeri
9. **Yaşadığınız Yer:** ( ) Köy/Kasaba ( ) İlçe ( ) İl ( ) Büyükşehir

Ek-5: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği

AKADEMİK ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ		Oldukça Az	Az	Kısmen	Fazla	Oldukça Fazla
I. Faktör (Sosyal statü boyutu)						
1	Sınıf tartışmasına katılma	1	2	3	4	5
2	Kalabalık bir sınıfta bir soruyu cevaplama	1	2	3	4	5
3	Az öğrencinin olduğu bir sınıfta bir soruyu cevaplama	1	2	3	4	5
4	Sınıfta anlamadığın bir kavramı öğretim elemanından tekrar anlatmasını isteme	1	2	3	4	5
5	Öğrenci derneğinde göre alma	1	2	3	4	5
6	Ders dışı faaliyetlerde yer alma (spor, klüpler vb...)	1	2	3	4	5
7	Öğretim elemanlarının sana saygı duymasını sağlama	1	2	3	4	5
8	Derslere düzenli olarak katılma	1	2	3	4	5
9	Bir öğretim elemanını tanımak için onunla özel olarak konuşma	1	2	3	4	5
10	Sınıfta bir öğretim elemanının düşüncesini yargılama	1	2	3	4	5
II. Faktör (Bilişsel uygulamalar boyutu)						
11	Ders sırasında düzenli notlar tutma	1	2	3	4	5
12	Objektif testler çözme (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, karşılaştırmalı vb)	1	2	3	4	5
13	Deneme soruları çözme	1	2	3	4	5
14	Yüksek nitelikli bir dönem ödevi yazma	1	2	3	4	5
15	Ders esnasında zor bir konuyu dikkatlice dinleme	1	2	3	4	5
16	Bir başka öğrenciye ders verme	1	2	3	4	5
17	Bir kavramı diğer bir öğrenciye anlatma	1	2	3	4	5
18	Birçok dersten çok iyi notlar alma	1	2	3	4	5
19	İçeriği tamamen anlamak için yeterince çalışma	1	2	3	4	5
20	Sıkıcı derslerde sürekli olarak derse katılma	1	2	3	4	5
21	Bir öğretim elemanının derse dikkat ettiğini düşünmesini sağlama	1	2	3	4	5
22	Metinde okuduğun fikirlerin çoğunu anlama	1	2	3	4	5
23	Sınıfta sunulan fikirlerin çoğunu anlama	1	2	3	4	5
24	Basit matematik hesaplarını kullanma	1	2	3	4	5
25	Matematik dersinde içeriğin çoğuna hâkim olma	1	2	3	4	5
26	Sınavlardan güzel notlar alma	1	2	3	4	5
27	Dersleri yoğun bir şekilde işlemek yerine yayararak çalışma	1	2	3	4	5
28	Metin kitaplarındaki zor parçaları anlama	1	2	3	4	5
29	İlgilenmediğiniz bir dersin içeriğine hâkim olma	1	2	3	4	5
III. Faktör (Teknik beceriler boyutu)						
30	Bilgisayar kullanma	1	2	3	4	5
31	Ders içeriğini diğer derslerin materyaliyle ilişkilendirme	1	2	3	4	5
32	Ders içeriğini laboratuvar-atölye dersinde uygulama	1	2	3	4	5
33	Kütüphaneyi güzel kullanma	1	2	3	4	5

Ek-6: Liderlik Yönelim Envanteri

LİDERLİK YÖNELİM ENVANTERİ		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
		1	2	3	4	5
1	Net ve mantıklı bir biçimde düşünürüm.					
2	Diğer insanları destekler ve onların sorunlarına karşı ilgi gösteririm.					
3	İşlerin yerine getirilmesi amacıyla insanları harekete geçirme ve kaynakları etkili kullanma gibi bir yeteneğim vardır.					
4	Ellerinden gelenin en iyisini yapmaları konusunda diğer insanlara ilham veririm.					
5	Dikkatli planlamanın ve planlanan işlerin zamanında bitirilmesinin önemini vurgularım.					
6	Açık ve iş birliğine dayalı ilişkiler yoluyla güven yaratırım.					
7	Karşıt görüşlere sahip insanları ikna etmede başarılı ve yetenekliyimdir.					
8	Karizmatik bir insanımdır.					
9	Problemlerin mantıklı çözümlenme ve dikkatli düşünmeyle çözülebileceğine inanırım.					
10	Diğer insanların ihtiyaç ve duygularına karşı duyarlılık gösteririm.					
11	İkna kabiliyetim iyi ve etkileyiciyim.					
12	Diğer insanlar için ilham kaynağıyım.					
13	Net, akılcı politikalar ve süreçler geliştirir ve uygularım.					
14	Kararlarda insanların aktif rol almalarını ve katılmalarını desteklerim.					
15	Kurum içi anlaşmazlık ve çatışmaları önceden görür ve çözüme konusunda yılmadan çalışırım.					
16	Hayal gücüm kuvvetlidir ve yaratıcıyım.					
17	Problemlere gerçekçi ve mantıklı bir biçimde yaklaşırım.					
18	Tutarlı bir biçimde başkalarına karşı açığım ve yardım ederim.					
19	Etki ve güç sahibi başka insanların desteğini kazanmada etkiliyim.					
20	Güçlü ve iddialı bir vizyon ve misyon duygusu aşlarım.					
21	Açık ve ölçülebilir hedefler ortaya koyarım ve kişileri sonuçlarından sorumlu tutarım.					
22	İyi bir dinleyiciyim, diğer insanların fikirlerine ve katkılarına genellikle açığım.					
23	Politik davranma konusunda duyarlı ve yetenekliyim.					
24	Mevcut gerçeklerin ötesini görerek yeni ve heyecan verici fırsatlar yaratırım.					
25	Detaya önem veririm.					
26	İyi yapılan işler konusunda insanları takdir ederim.					
27	Yeterli desteği sağlamak için kurum içi ve kurum dışı ilgi grupları (paydaşlar) ile koalisyonlar geliştiririm.					
28	Sadakat ve şevk aşlarım.					
29	Net bir kurumsal yapı ve kurumsal yapıda ast-üst hiyerarşisinin gerekliliğine inanırım.					
30	Katılımı destekleyen bir yöneticiyim.					
31	Çatışma ve muhalefete rağmen başarıya ulaşıırım.					
32	Çevremdeki insanlar için kurumsal değer ve amaçları kişiliğimde yansıtan model/örnek bir yöneticiyim.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Tolgahan YOLCU
Doğum Yeri : Vakfıkebir / TRABZON
Doğum Tarihi : 24/05/1995
Yabancı Dili : İngilizce
İletişim Bilgileri : tolgayolcu.61@hotmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/ Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	Ordu Üniversitesi	2014-2018
Yüksek Lisans	Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Ordu Üniversitesi	2020-2023